

Takva

CEMAZİYELAHİR 1447



DAVANIN MASLAHATI

Bilal Özbuğday

Fıkıh Sahibi Olmak
Burak Gültepe

16

Rahmet Ve Gazabın
Taşıyıcısı: Rüzgâr
Ayşe Ebrar

10

İlim Talebesi Ve Amel: Kalbi Nurlandıran İki Kanat
Ümmü Firdevs

26

Arabistan'da Yeni Krallık: Suudi Devletinin Yükselişi
Burak Özdiğer

47

Asr Suresi Bir
Hayat Programıdır
Salih Bağırçan

22

Soru-Cevap Köşesi
Hüseyin Oral

29

Yapay Zeka Rekabetinde
Yeni Dönem Gemini 3.0
Burak Enyılmaz

Gemini 3

51

Ayın
Kitabı

53

İBRAHİM GADBAN
Gönle
Düşenler



Bismillahirrahmanirrahim

Hamd, ancak Allah (cc) içindir. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfret dileriz. Nefislerimizin şerrinden, amellerimizin kötülüğünden O'na sığınırız. Allah (cc) kimi hidayete erdirirse onu saptıracak, kimi de saptırırsa onu hidayete erdirecek yoktur. Salat ve selam da O'nun, bizlere rehber olması için gönderdiği peygamberi Muhammed'e (sav) olsun.

Ne yazık ki Müslüman bireyler, Müslüman cemaatler hatta cihadî yapılar dahi yılların geçmesi ile değişmekte ve sahip oldukları çizgilerini kaybetmektedirler. Bu değişimi incelediğimizde her yapı ve bireyin mazeret olarak en fazla dile getirdikleri yada dile getiremeseler de iç dünyalarında ortaya çıkan şey maslahat kavramı olmaktadır. Bu ayki kapak yazımızda 'maslahat' kavramının ne olduğunu birlikte anlamaya çalışacağız.

Kur'ân-ı Kerim'in en kısa surelerinden biri olan Asr suresi, içerdiği derin mesajlar bakımından en kapsamlı surelerden biridir. Bu surede yer alan ayetler, İslam'ın insan hayatına bakışını ana hatlarıyla ortaya koyar. Özellikle zaman, iman, amel, hak ve sabır kavramları bu çerçevenin merkezini oluşturur. Bu yazımızda, Asr Suresi'nin bizlere sunduğu zaman, sabır ve kurtuluş yolculuğuna dair güçlü mesajları ele alacağız.

Dergimizin içerisindeki, kıymetli yazarlarımızın, özenle hazırladıkları diğer yazılarımızı da okumanız ve faydalanmanız ümidiyle...

Başarı Allah'tandır.
Velhamdulillahi Rabbil âlemin...

Editor

Davanın Maslahatı

Bilal Özbuğday

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ

Maslahat kelimesi iyi, hoş, fayda ve zarar anlamlarına gelen bir kelimedir. Şeriat'ta ise insanların dünya ve ahiret işlerinde yararına olan veya zararlarını def etmek için kullanılan her şeydir.

Maslahatın dinde delil olması alimlerimiz arasında tartışılmıştır. Ancak yazının konusu maslahatın delil olup olmamasını ele almak değildir.

Bundan ziyade yazımız Müslümanların sahip oldukları menhec ve akidelelerinde bazı hususları maslahat kabul ederek çizgilerini kaybetmelerini ele almak içindir.

Ne yazık ki Müslüman bireyler, Müslüman cemaatler hatta cihadî yapılar dahi yılların geçmesi ile sahip oldukları çizgilerini kaybetmektedirler. Yıllarca tağutlar ile kafirler ile cihad edip ölüp, öldürmüş olmalarına, düşmanlığın en üst seviyesini düşmanlarına göstermiş olmalarına rağmen çizgileri kaybedebilmekte ve düşüncelerini, görüşlerini terk edebilmektedirler.

Bu değişimi gözlemlediğimiz her yapı ve her bireyin en fazla dile getirdikleri ya da dile getiremeyip belki de iç dünyalarında ortaya çıkan kavram ise maslahat kavramı olmaktadır. Maslahat kavramı ile davetin, cihadın, mücadelenin semeresi bir tabağın içerisinde azgın tağutlara ikram edilebilmektedir.

O zaman maslahatı, bu dinin ve davanın maslahatının ne olduğunun adını net bir şekilde ortaya koymak gerekir.

İnsanın bu şekilde yıllar içerisinde evrilmesindeki en büyük etkenlerden birisi zamanın uzunluğu, insanın ise aceleciliğidir.

Allah azze ve celle insanları aceleci olarak yaratmıştır. İnsan fıtratında acele vardır. Bundan dolayı bir işin neticesine çabucak varmak ister. İnsan çalışır, çabalar ve bir hedef uğruna gayret eder. Ancak yaptıkları ve çektikleri neticesinde gelmiş olduğu yer onun adına bir netice ve arzu ettiği bir sonuç değil ise bu takdirde başka arayışlara yönelir.

Bu yöneldiği şeyleri ise samimiyeti ile davanın maslahatı adına yapmaktadır. İnsanlara daha fazla ulaşmak ve daveti daha da yaygın hale getirmek içindir. Ya da sahip olduğu inancın daha iyi yaşanması veya dinin hakim olması gayesiyle bu adımı atar.

Peki rabbimizin bizlerden istediği bu mudur? İnsanlara ulaşmak mıdır? İnanan insanların sayısını artırmak mıdır? Sahip olduğumuz şeriatın kesin olarak hakim olması mıdır?

Müslümanlar şeri bir düzene, şeri bir devlete tek yegâne hedef ve sonuç olarak dahi bakmamaları gerekir. Şeriat devleti olan ve yeryüzünde hakim olarak hükmeden kaç peygamber vardır ki? Allah azze ve celle yeryüzünün otoritesini kaç peygamberine nasip etmiştir. Bu cümleler İslam devleti yada şeriat devleti gibi olguları yıkmak ya da basitleştirmek için değildir. Bizzat bu olgular ve değerler çok çok önemlidir. Ama dava adamını yolundan edip, bunlara odaklandığı için Rabbine karşı asıl sorumlulukları bırakacak ise o zaman bu kavramlar bizim asıl hedefimiz değildir.

Ayrıca eğer insanlar bir devlet kurmaya ve hakimiyet elde etmeye odaklanırlar ise acele ederler. Ve rablerinin rızasının dışında hareket edebilirler. Bu ise davanın maslahatı değildir.

Bugün Suriye için yaşananlara bakalım. Bir benzerleri Bosna için, Çeçenistan için de yaşanmıştı. O günde tağutlar, bugün olduğu gibi Allah yolunda cihad eden mücahitlerin kanla yazdıkları gayretin ve fedakarlıkların meyvesini bir çırpıda yemiş bitirmişlerdi.

Bugün Suriye sahasında ya da bundan önceki Bosna, Çeçenistan sahalarında Allah yolunda kendilerini ve sahip olduklarını feda eden insanların gayretlerinin semeresini demokratların ve batılların yemesinin sebebi aslında ufak ufak cihadi hareket sahiplerinin eksen kaymalarıdır. Bu eksen kaymasında ise en fazla tutunulan kelime maslahat kelimesidir. Maslahat kelimesi ile tüm tavizler verilmekte, kafirlerin plan ve desiselerine çanak tutulmaktadır.

Daha yakınımızda örnekler de bulabiliriz. İktidarı elde etmeye, siyaset üretmeye, ülkede sözünün geçmesine odaklanan İslami yapılar ya da cemaatlerde aynı pozisyon ile karşı karşıya kalmışlardır.

İşte bu durumların hepsinde karşımıza bir kelime çıkar. Maslahat. Müslümanların maslahatı, ümmetin maslahatı, cemaatin maslahatı. Bu kelimenin iyi ya da kötüye kullanılması ince bir çizgi ile ayrılmıştır desek herhalde hata etmiş olmayız.

Maslahat kavramını tehlikeli hale getiren sebeplerden birisi de herkesin kendince gördüğü iyilikler ve kötülükler ayrı ayrıdır. Kimileri bir şeyi iyilik ve maslahat görürken kimileri aynı şeyi kötülük ve mefsedet olarak görebilir.

Rabbimiz peygamberleri üzerinden kitabında bizlere maslahatın ne olduğunu ifade etmiştir. Dinimizde maslahat, dava adamının gütmesi gereken asıl iyilik Rabbine, rabbinin istediği şekilde çağırmaktır. Davanın maslahatı istikamet üzere dava ya hizmet etmektir.

Anlattığımızı daha iyi ifade edebilmek için Rasulullah'ın (sav) hayatından bir örnek zikredebiliriz.

Peygamberimizin Abese suresindeki ayetlere muhatap olmasının sebebi nedir?

Rasulullah (sav) bir gün Kureyş'in ileri gelenlerinden birisiyle konuşuyordu. Hırsla onların Müslüman olmasını istiyordu. Onlarla konuşup kendilerini İslâm'a davet ederken, o sırada daha önce Müslüman olmuş İbnü Ümmü Mektûm geldi ve Rasulullah'a (sav) bir şey sorup, sorusunda ısrar etti. Rasulullah (sav) da onun fazla durmayıp, Kureyşlilerle konuşmasına imkân sağlamasını istiyordu. Maksudı, o kişinin hidâyete gelmesi idi. Bu sebeple İbnü Ümmü Mektûm'a karşı yüzünü asıp çevirdi ve öbür adama döndü. Bu kişinin Übeyy İbni Halef olduğu bazı rivayetlerde geçmektedir.

Hafız Ebu Ya'lâ Müsned'inde der ki; "Bize Muhammed İbn Mehdî... Enes'ten nakleder ki; o, bu ayet konusunda şöyle demiştir; "Rasulullah (sav) Übeyy İbn Halef ile konuşurken İbnü Ümmü Mektûm onun yanına geldi. Rasulullah (sav) ondan yüz çevirdi de Allah Teala; "Yüzünü asıp çevirdi..." ayetini indirdi buyurdu. Bundan sonra Rasulullah (sav) ona hep ikram ediyordu.

Bu ayetler ve ayetlerin indiriliş sebebi ne dikkatle bakacak olursak Rasulullah (sav), davanın daha da ileri gitmesi gayesiyle aslında bir hamlede bulunmakta idi. Bu zengin birisine bu daveti ulaştırarak İslâm'ın güçlenmesini sağlamak idi. Ancak Allah azze ve celle, davanın maslahatını güçlü ve zenginlere davet yapmak sonunda güç kazanmak olarak belirlememişti. Bundan dolayı da efendimizi uyardı.

Bunun bir başka örneğini de Kureyş'in peygamberimize yapmış olduğu tekliflerde görebiliriz. Yapılan tekliflerin nihayeti efendimizin onların putlarını meşrulaştırmak gayesiyle sadece putlara bakmasına ve dokunmasına kadar inmişti. Ama bu ilahi menhece uygun değildi. Halbuki insana göre sayının ve kuvvetin artması maslahattır.

Allah azze ve celle şöyle buyurdu;

وَإِنْ كَادُوا لَيَفْتِنُوكَ عَنِ الذِّمِّ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ
لَتَفْتَرِي عَلَيْنَا غَيْرَهُ وَإِذَا لَا تَخْذُوكَ خَلِيلًا

وَلَوْلَا أَنْ ثَبَّتْنَاكَ لَقَدْ كِدْتَ تَرْكُنُ إِلَيْهِمْ شَيْئًا قَلِيلًا
إِذَا لَا ذَقْنَاكَ ضِعْفَ الْحَيَاةِ وَضِعْفَ الْمَمَاتِ ثُمَّ لَا
تَجِدُ لَكَ عَلَيْنَا نَصِيرًا

"Onlar, sana vahyettiğimizden başkasını bize karşı uydurman için az kalsın seni ondan şaşırtacaklardı. (Eğer böyle yapabilselerdi) işte o zaman seni dost edinirlerdi.

Eğer biz sana sebat vermiş olmasaydık, az kalsın onlara biraz meydelecektin.

İşte o zaman sana, hayatın da ölümün de katmerli acılarını tattırırdık. Sonra bize karşı kendine hiçbir yardımcı bulamazdın."

Bu ayetten şu hususları anlamak mümkündür.

1) Kafirler ile uzlaşarak kafirleri memnun etmek mümkündür. Ancak Allah azze ve cellenin gazabı ise hem bu dünyada hem de ahirette kat kat olurdu. Bu ayette muhatap ise, yeryüzündeki en hayırlı insan olan Muhammed aleyhisselam idi.

2) Bir başka husus ise Allah'ın yardımı olmadan asla batıl ve küfür ile ve onların plan ve desiseleri ile mücadele etmek mümkün değildir.

Konumuz ile alakalı kısmına dair ise;

3) Allah azze ve celle dinin yaşanması ve hakim kılınması hakkında maslahat denilecek bir hususu peygamberin kendi içtihiadına dahi bırakmamıştır. Davanın yaşanması ve ilerletilmesi Allah azze ve cellenin sadece belirlediği bir yöntem ile mümkündür.

Efendimiz'e yapılan bu tekliflerden biri de "Onlardan bazılarının, fakirlerin katıldığı oturumdan ayrılarak kendilerine bir oturum ayırmasını istemeleridir." Ancak bu da kabul görmemiştir.

Rasulullah'ın (sav) bulunduğu doğru durumda sebat edip kalmasını sağlayan güç, Allah tarafından kendisine verilen sabır nimetinden kaynaklıydı. Böylece onu ne kadar şiddetli olursa olsun hiçbir işken-ce yolundan döndürememiştir.

Davanın maslahatını düşünen davetçiler elbette samimi olabilirler. Ancak bu samimiyet onları yoldan edebilmektedir. İnsan samimiyetinden dolayı da yoldan sapabilir. Dinimizi rabbimizden ya da nebi-sinden daha fazla düşündüğümüzü iddia edemeyiz.

Maslahat şeriatın belirlemiş olduğu maslahattır. İnsanların kendi davaları uğruna görmüş oldukları iyiliklerin, Allah katında da bunların birer iyilik olduğu anlamına gelmez. Maslahat öncelikle dini yüceltmek ve onu rabbimizden geldiği şekliyle uygulamak ve ondan asla taviz vermemektir.

¹ (17/İsra 73-74-75)

Sakınılması gereken tehlike ne sebeple olursa olsun metottan sapmak ve dinden taviz vermektir. Sapma az da olsa çok da olsa saptır. Maslahatın nerede olduğunu bilen Allah azze ve celledir. Bu husus davetçilerin sorumluluğunda olan bir husus değildir. Davetçilerin sorumluluğu yoldan ayrılmamaktır. Bir kul ve bir toplum için en büyük maslahat istikamet üzere yaşayıp, ölebilmektir. Aceleci olan insanın kendi istekleri ile karar vereceği bir netice elbette maslahat olarak isimlendirilemez.

Allah azze ve celle bu davanın maslahatını bir devlet tesis etmek ya da bir otorite meydana getirmek olarak dahi zikretmemiştir. Bu kullarından dilediğine vereceği bir nimettir. Davanın maslahatı eğer buna endeksli olmuş olacak olsaydı tüm peygamberlerin yeryüzünde bir devleti olması gerekirdi. Ancak yeryüzünde hükümlanlık vermiş olduğu peygamberler Kur'an'da bizlere birkaç tane olarak bildirilmiştir.

Tagutların ve azgın müstekbirlerin Müslümanlardan gönülden razı olmaları asla mümkün değildir. Razıymış gibi gözükmelerinin dahi aslı yoktur.

Davetçiler ve dava adamları, dinin zafer ve yayılmasına duydukları istekten dolayı şu insanı veya grubu kazanayım diye davadan taviz verme yoluna gidebilirler. Bunu onlara yaptıran şey davaya duydukları hırsdır çoğu zaman. Halbuki davanın gerçek maslahatı ve yararı müstakim çizgiden ayrılmamaktır.

Dava adamının asıl işi çalışmak ve davanın neticesi ile alakalı bir aceleye ve hesaba girmemektir. Dava adamının rolü davanın net ve açık yoluna insanları çağırarak ve buna devam etmektir. Bu yolda azim göstermek, sabırlı davranmak ve imtihanlara karşı göğüs gerebilmektir. Dava adamı işin neticesini Allah'a havale etmelidir.

Bugün içerisinde bulunduğumuz şu günlerde de Müslümanların davanın maslahatını iyi anlamaları gerekir. Maslahat dini en güzel şekilde yaşamak ve anlatmaktır. Sayıların artması, herkesin işitmesi, kalabalıkların çoğalması ve en önemlisi de tavizler vermek maslahat değildir.

Tevhid ehli camianın bu soruyu kendi camiasına sorup cevaplaması gerekir. Aksi takdirde büyük eksen kaymaları yaşamaları hatta yaşıyor olması içten bile değildir.

Kafirlerin asırlar boyunca peygamber üzerinde düşündükleri hususların tamamı bugün davetçiler üzerinden İslami olmayan yönetim sahiplerinin arzuladıkları şeylerdir. Asırlar boyu planlar ve desiseler süregelmıştır.

Taguti sistemler ister hak bir davaya gönül versin isterse de batıl bir dava peşinde koşsun bir ideoloji ve inanç sahibi olan her yapıyı törpülemek ve kendilerine zarar vermez bir yapıya büründürmek istemektedirler. Bunun için ise yapıları değiştirip dönüştürmektedirler. Dönüştürürken ise bunu insanların algılarını ve hassasiyetlerini bozarak yapmaktadırlar. Toplumun son 20 yıl içerisindeki dini anlayışına bakacak olursak bunu sadece görüş sahibi insanlar için değil sıradan insanlar için bile dillendirebiliriz.

Kavramlar, algılar, hassasiyetler değişip, dönüştüğünde haramlar helale, küfürler mübaha, caiz olmayan her ne varsa müstehaba dönüşmektedir. İşte bu tür dönüşümler esnasında birçok kere karşımıza maslahat kavramı çıkar. Maslahat adına birçok şeyleri değiştirip dönüştürürüz.

Ama asıl maslahatın ne olduğunu bilir isek bu takdirde ilahi ve nebevi metodun dışına çıkarak hareket etmeyiz.

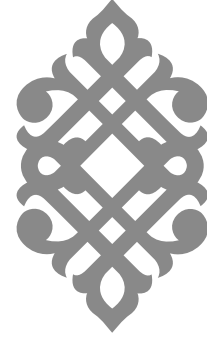
Rasulullah (sav) şöyle buyurmaktadır;

“Karanlık gecelerin fitneleri misali fitneler vuku bulmadan amellerde acele ediniz. O fitneler vuku bulduğunda insanlar kafir olarak sabahlayacak Müslüman olarak akşamlayacaklar, Müslüman olarak sabahlayıp kafir olarak akşamı edeceklerdir. İnsanlar dinlerini az bir paha karşılığında satacaklar.”²

Gerçekten de Müslüman ölmek ve bu hayatı istikamet üzere yaşayabilmek fitne zamanı çok güç bir hale gelmiştir. İnsanın istikametini bozmadan, tağutların kendisi hakkındaki irili, ufaklı plan ve programlarından kurtularak imanını muhafaza edebilmesi çok ama çok zorlaşmıştır.

Yukarıdaki ayetlerin nüzul sebepleri-ne dair zikrettiğimiz hususlarda da geçtiği üzere Rasulullah (sav) dahi sebat ve istikamet için Allah azze ve celle'nin korunmasına, yol göstermesine ve müdahalelerine muhtaç iken bizim gibi aciz insanların hali ne ola ki?

Allah azze ve celle Müslümanlara sebat versin. İnsî ve cinnî şeytanların vesveselerinden muhafaza etsin. Amin...



² (Müslim)

Rahmet Ve Gazabın Taşıyıcısı: Rüzgâr

Ayşe Ebrar

Takva

Aralık 2025
60. Sayı

takvadergisi.org

**"Rahmeti (gereği yağmurun) önce-
sinde rüzgârları müjde olarak yollayan
O'dur. Bu (rüzgârlar) ağır bulutları yük-
lendiğinde biz (bulutları kuraklıktan)
ölmüş bir beldeye sürükleriz. Onunla su
indirir ve onunla her türlü üründen
çıkartırız. İşte biz ölüleri de (kabirlerin-
den) böyle çıkartırız. Umulur ki düşünüp
öğüt alırsınız." (7/A'râf 57)**

Rüzgâr...

Görünmez, elde tutulmaz, yakalan-
maz; ama dokunduğu her şeyi değiştire-
cek kadar güçlü olan Allah'ın kevnî ayeti-
dir. Bazen bir yaprağın kıpırtısında, bazen
bir fırtınanın uğultusunda; bazen yağmu-
run habercisi bir serinlikte, bazen toprağı
savuran bir kasırgada karşımıza çıkar. Biz
çoğu zaman yalnızca "esiyor" sanırız; oysa
Kur'an'ın diliyle rüzgâr, Allah'ın yeryüzüne
gönderdiği yağmurun bir habercisidir, bir
müjdecisidir, bazen de Allah'ın helak
etmek istediği kavmin üzerine helak edici
bir rüzgâr olarak eser.

Rüzgâr, Rabbimizin kudretine dair
her gün gözlerimizin önünde tekrarlanan
ama çoğu kez fark etmediğimiz bir kevnî
ayettir. Bulutları taşır, toprağı diriltir,
denizleri yürütür, ağaçları dölleyip bereke-
ti çoğaltır. Aynı rüzgâr, iman eden için rah-
met, inat eden için azap olur. Çünkü
rüzgâr, kendi başına bir güç değil, "Allah'ın
emri üzerine hareket eden bir ayettir."

Kur'an'da Rüzgâr

Kur'ân-ı Kerîm'de rüzgâr kelimesi iki
farklı yapıda geçer: **çoğul (riyâh)** ve **tekil
(rîh)**. Bu kullanım farkı, rüzgârın rahmet ve
azap yönünü göstermesi bakımından dik-
kat çekicidir.

Riyâh (çoğul) genellikle rahmet bağ-
lamında kullanılır. Çünkü çokluk, denge ve
uyum ifade eder. Farklı yönlerden esen
rüzgârlar bulutları toplar, yağmuru taşır,
toprağın su ile dolarak yeryüzüne nice
sebze ve meyvelerin çıkmasına sebep
olur. Bu yüzden Kur'an, rahmeti ve nimeti
taşıyan rüzgârları "riyâh" kelimesiyle anar.

Rîh (tekil) ise çoğu zaman azap bağ-
lamında geçer. Tek yönlü, şiddetli ve den-
gesiz esen bir rüzgârın yıkıcılığını anlatır.
Tarihte bazı kavimlerin helâkında böyle
uğultulu ve soğuk bir rüzgâr kullanıldığı
bildirilir. Müfessirler, "çoğulun rahmet,
tekilin azap" olarak geçişini Kur'an'ın ince
bir belagat işareti olarak yorumlamışlardır.
Bu farklılık bize şunu öğretir: Rüzgâr tek
başına iyi veya kötü değildir; Allah'ın emri-
ne göre ya rahmet taşır ya da uyarı...
Taberî, Râzî ve Kurtubî gibi müfessirler bu
farkı şöyle açıklar: "Rüzgârlar (riyâh) çoğul
hâlde geldiğinde rahmettir; çünkü biri
diğerinin dengesini sağlar. Rüzgâr tek
geldiğinde (rîh) azaptır; çünkü dengesiz
eserek helake sebep olur."¹

İbnü'l-Cevzî der ki: "Kur'an'da 'rîh'
azap için, 'riyâh' rahmet için zikredilmiştir."²

Rüzgârın Bilimsel Açıklaması

Rüzgâr, modern bilimin diliyle yüksek
basınçtan alçak basınca doğru ilerleyen bir
hava akımıdır; fakat Kur'ân'ın diliyle **"ölçüy-
le gönderilen"** bir ilahî düzendir. Yeryüzü-
nün farklı bölgeleri güneşten farklı miktar-
da ısı alır; bazı bölgeler hızla ısınırken bazı-
ları daha yavaş ısınır. Isınan hava yükselir,
soğuyan hava alçalır ve atmosferde bir
hareket başlar. İşte bu hareketin bize çar-
pan yüzüne rüzgâr deriz.

¹ (Tefsîru'l-Kurtubî, A'râf 57; Rûm 46)

² (Nüzhetü'l-A'yûn, s. 85)

Rüzgârın hızı ve şiddeti basınç farkının büyüklüğüne bağlıdır. Fark arttıkça rüzgâr sertleşir. Ayrıca deniz–kara farkı, dağlar, vadiler ve nem gibi etkenler de rüzgârın nasıl eseceğini belirler. Örneğin gündüz denizden karaya doğru esen serin esinti, gece tam tersi yönde eser.

Kısaca rüzgâr, sıcaklık ve basınç farklarının, Dünya'nın dönüşünün ve atmosferin yapısının bir araya gelmesiyle oluşan doğal bir hava hareketidir. Bu basit ama güçlü düzen, hem iklimi belirler hem de yeryüzünde canlılık için gerekli döngüleri sağlar.

Bilimin "atmosfer dengesi" dediği şey, Kur'an'ın "ölçü" dediği kevnî düzenin modern adından başka bir şey değildir.

Rüzgârın Kudret Delili Olması

Rüzgârın en çarpıcı yönü, görünmez oluşuyla dağları titreten bir kudreti aynı anda taşımasıdır. Bir esinti bazen bir yaprağın kenarında zarıfça kıpırdar, bazen koca bir vadinin yönünü değiştirir. Kur'an'ın **"görmediğiniz ordular"** diye nitelediği kudret, (Ahzâb 9) **"Allah, Bedir günü melekleriyle ve rüzgârla size yardım etti."**

Rüzgârın sesi, aslında rüzgârın sesi değildir. Duyduğunuz uğultu: yaprakların, binaların köşelerinin, pencere boşluklarının titreşmesidir. Saf rüzgârın kendisi tamamen sessizdir. Bu yüzden Kur'an, Ahzâb 9'da geçen **"görmediğiniz ordular"** ile rüzgârı ilişkilendirir.³ Tam da bu görünmezlikten doğar: İnsan, göremediği bir gücün etkisiyle şekillenen hadiseleri görünce, kendindeki aczi daha berrak görür.

Rüzgârın tek bir yön değiştirmesiyle yağmurun varacağı toprak değişir, bulutların dağılışı değişir, denizlerin ahengi değişir. Bu küçük gibi görünen değişimler, büyük sonuçlara kapı aralar. Aslında bu tablo insanın kaderindeki dönüşümün de bir işaretidir: Allah dilediğinde bir rüzgâr yön değiştirir ve bir toplumun rotası da değişir. Görünmez bir gücün koca okyanusları kabarttığını, bir damla yağmuru taşıdığını veya bir şehri susturduğunu gören insan, kendi güç iddiasının ne kadar temelsiz olduğunu fark eder.

Rüzgârın her esişi kula şu duyguyu öğretir: Görmediğin bir kudret var; sen o kudretin önünde acizsin.

Bu farkındalık, insanın içine mütevazılık yerleştirir. Çünkü rüzgâr, "Ben varım ama beni göremezsin" der. Kula ise "Sen görmediğini bile anlamayan bir varlıksın" mesajı düşer. Rüzgârın bu görünmezliğiyle taşıdığı kesin hüküm, insanda gerçek bir kulluk bilinci üretir. Yeryüzünde esen hiçbir güç kendi başına değildir; hepsi bir emirle yürür. Bu idrak, kalbi hem huşûya hem de teslimiyete davet eder.

Rüzgârın Çeşitleri

Dünya üzerindeki rüzgârlar birbirinin aynı değildir. Her biri farklı görevler üstlenir, farklı etkiler oluşturur ve farklı bölgelerde farklı amaçlar için eser. Rüzgâr çeşitlerini bilmek, hem atmosferi daha iyi anlamamıza hem de Kur'an'ın işaret ettiği düzeni görmemize yardımcı olur.

1. Sürekli Esen Rüzgârlar

Alizeler⁴ gibi yıl boyunca aynı yönde ve düzenli şekilde esen rüzgârlardır. Dünya atmosferinin temel dolaşımını sağlar, deniz ticaretinden iklim özelliklerine kadar pek çok dengeyi korur.

³ (Taberânî, el-Mu'cemü'l-Kebîr)

⁴ Yeryüzünün tropikal bölgelerindeki denizlerde yıl boyunca düzenli olarak esen birtakım rüzgârların genel adı.

2. Mevsimlik Rüzgârlar Musonlar⁵ gibi yaz ve kış mevsimlerinde yön değiştiren rüzgârlardır. Bu rüzgârlar bazı ülkelerde yağmur mevsimlerini belirler, tarımı ve yaşamı doğrudan etkiler.

3. Yerel Rüzgârlar

Meltem, lodos, poyraz gibi belirli bölgelerde etkili olan rüzgârlardır. Bulundukları coğrafyanın iklimini, denizin kokusunu, havanın sıcaklığını bile belirlerler.

4. Ani Rüzgârlar

Fırtına ve bora gibi kısa sürede oluşan, hızlı ve etkili hava hareketleridir. Bazen bir uyarı, bazen bir temizlik, bazen bir güç gösterisi olarak karşımıza çıkarlar.

Rüzgâr ve Yağmur: Rahmetin Yer yüzüne İnişi

Bilimsel olarak yağmur damlasının oluşumu için rüzgârın yaptığı iş öylesine karmaşıktır ki, müfessirlerin "döllendirici rüzgârlar" dediği hakikatin ne kadar ince bir mucize olduğu yeni yeni anlaşılıyor: Yaklaşık 1 milyon adet toz zerresinin, binlerce küçük su buharı taneciğinin, yüzlerce mikro çarpışmanın rüzgâr tarafından organize edilmesi gerekiyor.

Rüzgâr durursa yağmur oluşmaz. Rüzgâr yavaşlarsa bulut doğmaz. Rüzgâr hızlanırsa yağmur "aşırı yoğun" olup felakete dönüşür. Bu, tek bir damlada olur. Ve gökyüzünde aynı anda milyarlarca damla üretilir.

İşte bu kusursuz düzen, insanın aklını hayrete düşürür. Yalnızca bilimsel olarak değil, manevi açıdan da rüzgârın rolü büyüktür. Peygamber Efendimiz (sas) bu ince dengeyi fark etmiş ve bize rüzgâra karşı nasıl davranacağımızı öğretmiştir: **"Rüzgâra sövmeyin! Çünkü o, Allah'ın emriyle gönderilen bir rahmettir..."**⁶

Kur'an'da rüzgâr ve yağmur çoğu zaman birlikte anılır; çünkü yağmurun gelişindeki ilk adım rüzgârdır. Rüzgâr bulutları sürer, su buharını taşır, nemi yoğunlaştırır ve rahmetin yeryüzüne ulaşmasına vesile olur. Allah (cc) bu ilahî düzeni şöyle bildirir: **"O'dur rüzgârları rahmetinin önünde müjdeci olarak gönderen..."**⁷

Bu ayet, tabiatın ardında işleyen ince planı hatırlatır: Rüzgârlar rastgele değil, Allah'ın koyduğu ölçüyle eser. Atmosferdeki su döngüsünün taşıyıcısıdır; bulutların yönünü belirler, yağmurun düşeceği yeri tayin eder. Modern bilim bu düzeni meteorolojik süreçlerle açıklar; Kur'an ise onu "rahmetin sevkî" olarak tarif eder.

"Allah bulutları sevk eder, sonra onları birleştirir, sonra üst üste yığar da aralarından yağmur çıkar..."⁸

"Rüzgâr Allah'ın rahmetindendir. Allah dilediğine rahmet, dilediğine azap verir."⁹

Azap İçin Esen Rüzgâr

Rüzgârın Kur'an'daki ikinci yüzü ise uyarı ve azap yönüdür. Rabbim, rüzgârı çoğu zaman rahmetinin bir taşıyıcısı yapsa da bazı zamanlarda da helak etmek istediği toplumun üzerine azabı gönderdiği bir vasıta. Bu, kâinattaki ilahî dengeğin bir parçasıdır. Aynı rüzgâr bir topluluğa serinlik olurken, başka bir topluluğa helaki getirebilir.

Tarihte helâk edilen kavimlerden biri olan Âd kavmi, bu hakikatin çok çarpıcı bir örneğidir. Kur'an onların helâkini şöyle anlatır: **"Biz, üzerlerine uğultulu ve dondurucu bir rüzgâr gönderdik..."**¹⁰

⁵ Asya'nın güney kıyılarıyla Hint Denizi'nde esen, mevsime göre yön değiştiren, etki alanı geniş rüzgâr.

⁶ Ebû Dâvûd, Edeb 100

⁷ (7/A'râf 57)

⁸ (24/Nûr 43)

⁹ (Müslim, İstiskâ 11)

¹⁰ (41/Fussilet 15-16)

Bu "rîhun sarsar" adı verilen rüzgâr, yedi gece sekiz gün boyunca kesintisiz esmiş; her şeyi kökünden söküp savurmuştur. Yine "sarsar" kelimesi; "gürültüyle esen, pek soğuk ve dondurucu rüzgâr" anlamına gelir. Âd kavmine yöneltilen bu rüzgâr, son derece şiddetli ve öfkeliydi. Bugün bu tarife en yakın olan rüzgâr tipi, gürültüsü ve yıkıcılığıyla bilinen kasırgadır. Bizzat görmüş ya da televizyonda izlemiş olanlar bilir; kasırga dev bir uğultuyla gelir, üstelik çok soğuktur. Bulutların içinde başlayan şiddetli bir fırtına yere iner, kısa süre bir noktada dönerek bekler, ardından ilerleyerek önüne gelen her şeyi perişan eder. Birkaç dakika içinde geçtiği yerlerde yolların bile söküldüğüne şahit olunur.

Âd kavmi ise Allah (cc) tarafından böylesi bir rüzgârla her taraftan kuşatma altına alınmıştı. Düşünün ki bir toplum, dört bir yandan dondurucu, uğultulu ve şiddetli bir rüzgârla sarılmış... Fakat bu rüzgâr kasırga gibi hareket etmiyor; tam yedi gece ve sekiz gün boyunca bulundukları yerde dönüyor, onların üzerine çarpıyor ve hiç ara vermeden tazyikle esiyordu. Bu dönüş, evleri, bedenleri, sığındıkları ağaç ve duvarları paramparça eden durmaksızın bir darbeydi. Âd kavmi için kaçacak tek bir yön, soluklanacak tek bir an bile yoktu. Cenâb-ı Hak şöyle buyuruyor: **"Âd kavmine gelince; onlar da uğultulu, dondurucu, son derece şiddetli bir rüzgârla helâk edildiler. Allah onu yedi gece sekiz gün boyunca kesintisiz olarak onların üzerine musallat etti."**¹¹ **"Bilin ki Allah'ın yakalaması gerçekten çok çetindir."**¹² Allah (cc), onlara dünya hayatında zillet verici bir azap tattırmak için o dondurucu rüzgârı göndermişti. Fakat ayetin devamında bildirildiği üzere: **"...Ahiret azabı ise elbette daha rezil edici olacaktır. Onlara yardım da edilmeyecektir."**¹³

Yani dünya azapları ne kadar ağır olursa olsun, ahirette karşılaşacakları azap çok daha şiddetli olacaktır. Rüzgâr dindiğinde ve o azap diyarı terk ettiğinde ise Yüce Allah şöyle buyurur: **"(Orada olsaydın) onları, içi boş hurma kütükleri gibi yere serilmiş halde görürdün."**¹⁴

Âd kavmi uzun boylu, heybetli insanlardı. Bu sebeple onların yere devrilmesi, içi boş hurma kütüklerinin devrilmesine benzetilmiştir. Allah (cc) bizi Âd kavmi ve yaşadıkları helâk hakkında bilgilendirmeseydi, onlardan bir iz bile hatırlayamazdık. Bu yüzden Cenâb-ı Hak soruyor: **"Şimdi onlardan geriye kalan bir şey görüyor musun?"**¹⁵

İbn Kesîr, Âd kavmine gelen "sarsar rüzgârı" anlatırken şöyle der: "Rüzgârın şiddeti bir bedenın iç organlarını iki saniyede parçalayacak kadar güçlüydü."

Rivayetlerde: İnsanlar yerden kopmuş gibi havalanıyor, kemikleri ses veriyor, bedenleri içten dışa doğru parçalanıyordu. İbn Kesîr ayrıca ekler: "Azap rüzgârı normal rüzgârın içinden çıkar; fakat onu kimse fark etmez." Bu ifade müfessirlerin en sarsıcı yorumlarından biridir.

Kur'an bu gerçeği bir başka ifadeyle özetler: **"Onlara azap rüzgârları gönderdik."**¹⁶

Rüzgâr ve Denge: Kâinatın Görünmez Terazisi

Rüzgâr, yeryüzündeki hayatın devamı için vazgeçilmez bir denge unsurudur. Kur'ân'da göklerin ve yerin düzeni anlatılırken sık sık rüzgârların yönlendirilmesine dikkat çekilir. Çünkü rüzgâr, Allah'ın koyduğu ölçüyle esen; rahmeti taşıyan, hayatı dengeleyen bir kuvvettir.

¹¹ (69/Hakka 6,7)

¹² (8/Enfal 25)

¹³ (41/Fussilet 16)

¹⁴ (69/Hakka 7)

¹⁵ (69/Hakka 8)

¹⁶ (46/Ahkâf 24)

Kur'an bu gerçeği şöyle ifade eder:
"Rüzgârların yönlendirilmesinde aklını kullananlar için ibretler vardır."¹⁷

Rüzgâr; bulutları taşır, denizleri hareketlendirir, toprağı canlandırır. Eğer rüzgâr hep aynı yönden ve aynı güçte esseydi, dünyanın iklim dengesi tamamen bozulur; denizlerde ve karada hayat kalmazdı. Bugün "atmosfer dolaşımı" dediğimiz sistemin kalbinde, rüzgârın bu hassas hareketi vardır.

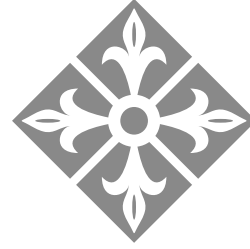
Rüzgârların bu düzen içinde işleyebilmesi, hava basıncı, nem ve ısı farkı gibi fizikî yasalarla yürür. Fakat bu yasaları koyan, sürdüren ve bozulmadan işleten Allah'tır. Kur'ân'ın beyanıyla:

"O, ölçüyü koydu; sakın dengeyi bozmayın."¹⁸

Müfessirler, bu ilahî ölçüyü şöyle açıklar: Rüzgâr az eserse kıtlık olur, çok eserse yıkım gelir.

Yani rahmet ile azap arasında duran çizgi, rüzgârın Allah'ın izniyle kurduğu dengedir.

İbn Kayyim bunu şöyle özetler: "Rüzgâr, Allah'ın gücüyle ortaya koyduğu bir ordudur; kimi zaman rahmet, kimi zaman uyarı taşır. Denge, Allah'ın emrine teslimiyettir."



¹⁷ (45/Câsiye 5)

¹⁸ (55/Rahmân 7-8)

Fıkıh Sahibi Olmak

Burak Gültepe




Takva

Aralık 2025
60. Sayı

takvadergisi.org

Ne mutlu fikhedenlere!

عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَ: خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَقَالَ: نَضَّرَ اللَّهُ أَمْرًا سَمِعَ مِنَّا حَدِيثًا فَبَلَّغَهُ كَمَا سَمِعَهُ، فَرُبَّ مُبَلِّغٍ أَوْعَى مِنْ سَامِعٍ

Ebu'd-Derdâ (ra) anlatıyor: "Resûlullah (sav) bize bir konuşma yaptı ve şöyle buyurdu:

"Allah, bizden bir söz işitip, onu işittiği gibi (başkasına) ulaştıran kişinin yüzünü ak etsin. Kendisine (bilgi) ulaştırılan nice kimseler vardır ki onu işiten (ve kendisine aktaran) kimseden daha kavrayışlıdır."¹

Şerh:

Bu hadiste Nebî (sav) kendisinden hadis işitip, duyduğu gibi ziyade etmeden ve eksiltmeden onu aktaran kimsenin kıyamet günü Allah Teâlâ'nın yüzünü güzelleştirmesi için dua etmiştir. Sonra bunu şöyle açıklamıştır. "Nice tebliğ edilen kişi benden işiterek tebliğ edenden daha anlayışlı ve kavrayışlı olabilir."

Çünkü insan hadisi duyup ulaştırdığında, ulaşan kimse ulaştırandan daha anlayışlı, daha iyi fikh eden ve onunla daha iyi amel eden olabilir. Bu Nebî'nin (sav) haber verdiği gibi bazı âlimleri, hadisi rivayet ederken hıfzetmiş ve aktarmış olarak bulabilirsiniz. Ancak manasını bilmiyor olabilir ve manasını bilen, onu fikh eden, Rasûlullah'tan (sav) rivayet edilen hadisten insanların faydalanacağı birçok hüküm çıkarabilecek başka bir âlime ulaştırır.

Bu sebeple, hayırlı insanların arasında yer almak için gayret edelim. Hadisleri öğrenip bilmeyenlere ulaştıralım; belki onlar bizden daha iyi fikh ederler. İlim meclislerinde bulunalım, notlar alalım, hadisleri

gündemimize taşıyalım. Böylece Rabbimiz, Bîiznillâh ilmimizi artırır ve başkalarının fark edemediği nice hikmetleri kavramamızı nasip eder.

İlim öğrenmek isteyen bir Müslüman, az ya da çok bu yola ilgi duymalı ve sabrı elden bırakmamalıdır. Dünyevî ve geçici şeylere ulaşmak için bile yıllarca sabrediyoruz; sonunda belki biraz rahatlıyoruz. Ancak ilim yolunda birçok insan sabrını yitiriyor, bu işi sadece âlimlere bırakıyor: "Onlar yapsın" diyor. Bu ise büyük bir kayıptır. Çünkü ayet ve hadislerle hemhâl olmak, dünyanın en tatlı ve en güzel işidir; paha biçilmez bir hazinedir.

Bu hazineye ulaşamayan kişi, öncelikle kendini mahrum bırakmış olur. Yüce Allah'ın bize lütfettiği akıl nimetini yalnızca dünya için harcamak, ayetleri düşünmek için kullanmamak ise büyük bir nankörlüktür.

Kur'an'ı ilk sefer duyup da bu hikmetin güzelliğini hissedip hemen yönelen cinleri bir tefekkür edin: **"Hani cinlerden birkaçını, Kur'an dinlemek üzere sana yöneltmiştik. Böylece onun huzuruna geldikleri zaman, dediler ki: 'Kulak verin;' sonra bitirilince kendi kavimlerine uyarıcılar olarak döndüler."**²

Rasulullah (sav) Batnı Nahle'de Kur'an-ı Kerim okurken cinler dinlemek için toplandılar. Kur'an onların üzerinde öyle muazzam bir etki bıraktı ki bunu itiraf etmekten kendilerini alıkoyamadılar;

إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا عَجَبًا

"Doğrusu biz, (büyük) hayranlık uyandıran bir Kur'an dinledik."³

¹ (Tirmizi)

² (46/Ahkâf 29)

³ (72/Cin 1)

Harikulade (eşi benzeri bulunmayan, bir benzeri olmayan) Kur'an dinledik dediler. Bununla da kalmayıp, tek bir sefer dinledikleri Kur'an onları harekete geçirdi, iman kalplerinde yeşerdi ve kavimlerine dönüp birer tebliğci oldular. Allah-u ekber!

Toplumumuzda ise nice Kur'an okuyanlar var ki, kalplerinde nasıl bir iman varsa harekete geçirmiyor, seneler ardı ardına geçiyor, lakin insanları uyarayım diye bir kaygı gütmüyor. İnsanın sorası geliyor; 'Bu nasıl bir iman!'

Ahkâf suresi 30.ayet şöyle devam eder; **"(Onlara) Dediler ki: "Ey kavmimiz, gerçekten biz, Musa'dan sonra indirilmiş olan, kendinden öncekileri de doğrulayan bir Kitap dinledik; (Bu Kur'an) Hakka ve doğru olan yola yöneltip (ufkumuzu aydınlatmaktadır)."**

O hâlde kardeşlerim! Kur'an okuyalım. Okuduklarımız üzerinde tefekkür edelim. Öğrendiğimiz hakikatleri başkalarına ulaştırmak için gayret gösterelim. Kitap aynı kitap... Ancak insanların yönelişleri farklı olduğu için ortaya çıkan sonuçlar da farklı oluyor. Yüce Allah'ın kitabına temiz bir kalple ve samimi bir ilgiyle yaklaşalım.

İlim öğrenmekteki amacın ne?

İlim ve davetteki asıl gaye ameldir, yani Allah'a kulluktur. İlim ve davetin afeti ise hocalarla rekabet, tartışmak ve insanların dikkatini çekip meşhur olma isteğidir. Bu hidayetden sonra açık bir şekilde sapmaktır.

Ka'b ibni Malik'ten (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur: **"Alimlerle tartışıp boy ölçüşmek veya avam (ayaktakımı) kimselerle mücadele etmek veya halkın dikkatini kendine çekmek için ilim tahsil eden kişiyi, Allah cehenneme atacaktır."**⁴

⁴ (Tirmizi)

Ebû Umame'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur: "Bir kavim, içinde bulunduğu hidayetden sonra sapıttı ise bu, mutlaka cedel sebebiyle olmuştur. (Sonra şu ayeti okudu:)

'Onu sana, ancak tartışmak için örnek verdiler. Bilakis onlar, (tartışmada haddi aşır) düşmanlıkta ileri giden bir kavimdir.'⁵⁻⁶

Bir ilim veya davet, öğretici ve amele sevk edici mahiyette olmalıdır. Niyetlerde sürekli kontrol edilmeli, Allah için yapılmalıdır. Zira Allah için yapılmayan her bir şey boştur. Kişinin yanına öncelikle yorgunluk, ileri de ise karşılaşacağı bir hesap bırakır.

İlim rütbesi, rütbelerin en yücesidir...

Allah katında derecemizin yükselmesini istiyorsak daha fazla ilim elde etmeli ve bu ilmimizle de amel olmalıyız. Yani kuru bir ilim değil, o ilimle amel etmemiz de gerekmektedir. Rasûlullah (sav.) şöyle buyurdu: **"Âlimin âbide üstünlüğü, benim sizin en aşağı derecede olanınıza üstünlüğüm gibidir."**⁷

Sonra Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu: **"Şüphesiz ki Allah, melekleri, gök ve yer ehli, hatta yuvasındaki karınca ve denizlerdeki balıklar bile insanlara hayrı öğreten kimselere dua eder."**⁸

Rabbimiz bize ne kadar ilim verdi?

Bu, kulun iradesiyle, öğrenme azmiyle, duasıyla doğru orantılıdır. Her neye yönelirse insan, o konu da Rabbi onun yolunu açar. Kulun yönelimine uygun olarak Allah'ta yolunu açacaktır. Bu Allah'ın sünnetidir. İyiliklere yönelen kulun, iyiliklerde yolu kolaylaştırıyor.

⁵ (43/Zuhruf 58)

⁶ (Tirmizi)

⁷ (Tirmizi)

⁸ (Tirmizi)

"Fakat kim verir ve korkup-sakinirsa ve en güzel olanı doğrularsa, Biz de onu kolay olan için başarılı kılacağız."⁹

Medine'nin ilk muallimi; Musab bin Umeyr (ra)

Musab bin Umeyr, Mekke'de iman etmeden önce zengin bir hayat sürüyordu. Giyimi, kokusu ve yakışıklılığı dillere destandı. Ancak iman ettikten sonra annesi ona düşmanca bir tavır takındı; Musab dünyalık anlamda her şeyini kaybetti. Fakat Rasûlullah (sallâllâhu aleyhi ve sellem), ondaki cevheri gördü ve onu Medine'ye, yeni Müslüman olanları yetiştirmek ve davet sahasını genişletmek için gönderdi. Musab, yeni Müslüman olmuş Es'ad bin Zûrâre'nin evinde kalacaktı. Öyle bir azim ve gayretle çalıştılar ki, kısa süre içinde Medine'de İslam'ın konuşulmadığı tek bir ev kalmadı.

Allah'ın izniyle bereketlenen bu daveti bir düşünelim... Eğer Musab, kendini geçim derdine kaptırsaydı, gezip tozmakla vakit geçirseydi, yeme içme peşinde koşsaydı ve tevhidi yalnızca boş zamanlarında anlatsaydı, bu neticeye ulaşabilir miydi? Elbette ki hayır!

Belki de bizim en büyük sorunumuz bu! İlk önceliğimiz geçimlik dünya işleri, ardından keyif ve eğlence, sonra belki din ve dava... Böyle olunca Musab'daki bereket bizde olmuyor. Ya da bizdeki istek zayıf, umut eksik... Oysa Musab'ın önceliği tebliğdi, davetti, tevhiddi, davasıydı. Ve bu yol kolay değildi. Davetinden rahatsız olanlar ona engel olmak için karşısına çıkacaktı. Ama o yılmadı, geri adım atmadı.

Evs kabilesinden Üseyd elinde bir mızrak olduğu halde hiddetli bir şekilde geldi. 'Siz bize niçin geldiniz, insanları aldatıyorsunuz? Hayatınızdan olmak istemiyorsanız buradan derhal ayrılın!' dedi.

Musab ise sakinliğini korudu; "Hele biraz otur. Sözümüzü dinle, maksadımızı anla, beğenirsen kabul edersin, yoksa engel olursun" diyerek nazik bir şekilde karşılık verdi. Ferasetiyle onun sert çıkışına aynı şekilde sert bir üslupla yaklaşmadı. Bize de burada benzer bir ders vardır.

Üseyd ise sakinleşip, mızrağı yere saplayarak oturdu. Musab (ra) ona İslam'ı anlattı ve Kur'an-ı Kerim okudu. İşte davetçilere bir yol haritası! Sakin olmamız, muhatabı karşımıza almamız, ona İslam'ı anlatmamız ve Kur'an okumamız lazım. Bizler maalesef hem kendimize hem de muhatabımıza Kur'an okumayı da fazlasıyla unutan kimseleriz. Kıssaya devam edecek olursak;

Üseyd bin Hudayr, söylenenleri dinledi ve hayran kaldı. "Bu ne kadar güzel ne kadar iyi bir sözdür. Bu dine girmek için ne yapmalı" diye sordu. Musab ona yapması gerekenleri söyledi.

Üseyd'i dönerken görenler şaşırdı; "vallahi gittiği yüzle geri dönmüyor" dediler. İman böyleydi işte, insanın simasını bile değiştiriyordu. Sa'd bin Muaz ne olduğunu soruyor ama anında Üseyd'e bir tebliğci rolüne bürünüp, Müslüman olduğunu söylemeyip, bir de sen konuş, diyordu. "Bir de sen onunla konuşsan bence daha iyi olur!"

Sa'd'ın geleceğini haber alan Musab ise zor durumun farkındaydı, şöyle dua etti: "Rabbim! İhlâsımı ziyadeleştir; ihlâsımı artır..."

⁹ (92/Leyl 5-7)

Neden böyle bir dua peki? Çünkü sözleri söyleyen insandır, ama tesiri veren Allah'tır. Kalpler O'nun elinde, iki parmağı arasındadır. O dilemedikçe hiçbir şey olmaz, hiçbir kimse hiçbir şeye güç yetiremez.

Sa'd bin Mu'âz ise daha çok kızmıştı. O da öfkeyle, hatta öldürmeyi kafasına koyarak geldi; "Ey Es'ad, aramızda akrabalık olmasaydı, sen bu adamı elimden kurtaramazdın. Sen memleketinden çıkarılmış şu yabancı adamı, zayıflarımızın inançlarını bozmak için mi çağırdın?"

Musab (ra) yine yumuşak bir eda ile nazıkçe "Ey kavminin efendisi, Ey Sa'd! Hele biraz dur, oturup bizi dinle, anla, sözlerimiz hoşuna giderse ne âlâ, eğer sözlerimizi beğenmezsen, biz bunu sana tekliften vazgeçeriz. Bizi bırakır gidersin."

Sa'd bin Mu'âz bu yumuşak ve tatlı sözler üzerine: "Yerinde bir söz söyledin," dedi ve oturdu.

Musab bin Umeyr, Sa'd bin Mu'âz'a önce İslamiyet'i anlattı. İslamiyet'in esaslarını açıkladı. Sonra tatlı ve güzel sesiyle Kur'ân-ı Kerîm'den bir miktar okudu. O okudukça Sa'd bin Mu'âz'ın hâli değişiyor, kendinden geçiyordu. Kur'an'ın eşsiz belagatı karşısında kalbi yumuşadı ve büyük bir tesir altında kaldı. Kendini tutamayıp dedi ki: "Yemin ederim ki ben, şimdiye kadar, hiç bilmediğim bir şeyi dinledim. Siz bu dine girmek için ne yapıyorsunuz?" Musab bin Umeyr hemen ona Kelime-i şehâdeti öğretti.

O da "Eşhedu enlâ ilâhe illallah ve eşhedu enne Muhammeden abduhu ve Rasûluh", diyerek Müslüman oldu.

Kur'an'a davet!

Nebi (sav) şöyle buyurmuştur; **"Kim onunla amel ederse sevap kazanmış olur. Kim onunla hükmederse adaletle hükmeder. Kim ona davet ederse doğru yola hidayet etmiş olur."**¹⁰

Davetçiler sadece kendi görüşlerini söylememeli, uygun ayet ve hadislerle muhatabını bilgilendirmelidir. Çünkü bugün bizim görüşümüzü kabul eden bir kimse yarın daha güzel kendini ifade eden birini dinlese ona tabi olacaktır. Ama ayet ve hadis bilen, vahye tabi olan bir kimse hangi yaldızlı sözü duyarsa duysun haktan vazgeçmeyecektir. Bu sebeple Kur'an'dan bir parça, bir pasaj okumayı ihmal etmeyelim.

Bu yol kapalı mı? Sadece Musab mı başarılı oldu?

Sa'd bin Mu'âz Müslüman olur olmaz kavmini topladı; "Beni nasıl bilirsiniz?" dedi. Onlarda hayırla yad ettiler; "Sen bizim büyüğümüzsün, efendimizsin" dediler.

"Size bir şey söylesem bana inanır mısınız?" dedi. Onlar: "Evet kesinlikle inanırız" dediler. Sa'd devam etti:

"Ben bugün Mekke'den gelen elçi Musab'ın sözlerini dinledim. Vallahi şu ana kadar böyle güzel bir söz dinlememiştim. Allah'a yemin olsun ki o sözler Allah'ın katındandır. Çünkü bir beşer o sözleri söyleyemez. Ben de o sözlere iman ettim ve Müslüman oldum. Şimdi sizin de o sözlere inanmanızı istiyorum. Eğer inanırsanız kardeşlerimsiniz; eğer inanmazsanız Allah'a yemin olsun ki kadın erkek hiçbiriniz ile konuşmayacak ve sizlerle konuşmayı kendime haram kılacak, yasaklayacağım."

¹⁰ (Tirmizi)

Bu sözler üzerine Evs kabilesinin büyük bir kısmı o gün Sa'd'ın vesilesi ile iman edecekti. İşte onlar İslam davetini işittiler ve Hakk'a teslim oldular. Teslim olmakla da kalmayıp bu güzel hayrın başka başka insanlara da ulaşması için gece gündüz birinci davaları tebliğ oldu. Musab bin Umeyr durumu şöyle anlatır;

“Allah'a yemin ederim ki o gün akşam olmadan önce Abdüleşheloğulları mahal-lesindeki erkek ve kadınların tamamı İslâm'a girdi. O gün, Abdüleşheloğulları mahallesi, halkı tamamen Müslümanlar-dan meydana gelen ilk mahalle olma şere-fine nail oldu.”

Basiret üzere davet önemlidir!

Müşrikleri kınadığımız hususu kendi-miz yapmamalıyız. Çünkü müşriklere sorulduğunda, neden bu putlara tapıyor-sunuz, niçin Allah'ın indirdiğini uymuyor-sunuz denildiğinde, onlar; biz ata-larımızdan böyle gördük diyorlar.

Muhasebe yapmadan, ölçüp biçme-den, sonunu düşünmeden kör taklitçilikle-rinin sebebini söylüyorlar. Yüce Allah, insan gibi bir değerli varlığı yaratmış ve akıl nime-tiyle onu donatmış. Böylesi bir taklitçiliğin esiri olması, gerektiği gibi tefekkür etme-mesi olacak iş değil. Aynı şekilde Müslü-manlar da karşılarında kim olursa olsun, onları İslam'a çağırdıkları zaman “sen bana uy gerisini düşünme” diyemezler. Aklını benim cebime koy, diyerek davet edemez-ler. Bizler aklımızı kimsenin cebine koya-mayız. Ve aynı şekilde kimseden de böyle bir şeyi yapmasını isteyemeyiz.

“De ki: 'Bu, benim yolumdur. Bir basi-ret üzere Allah'a davet ederim; ben ve bana uyanlar da. Ve Allah'ı tenzih ede-rim, ben müşriklerden değilim.’”¹¹

Yani kör bir şekilde, taklit üzerine peşimden gelmeyin. Aynı gerçekleri haki-katleri sizlerde görün ve şüpheniz olma-dan bu İslam'ın yoluna uyun. İşte bu yol benim dinimdir. Tercihini peygamberden yana kullananlar ile Allah'a basiret üzere, bilinen, görünen ve kimsenin yadırgama-yacağı bir basiretle çağırıyorum. Bu hayatı yaratanda, kendisine uyulması en layık olan da yüce Allah'tır. Ben ancak O'nun kanunlarına uyar ve bu doğrultu da bir hayat sürerim. Bu fitrata en uygun yoldur. İşte bütün insanlık bu yola basiret üzere davet edilmelidir.

Rabbim sözü güzelce anlamayı, sonra da insanlara anlatmayı hepimize kolay-laştırsın. Dilimizdeki bağı çözsün, sözümü-zü anlaşılabilir kılsın. Şu insanları bizim eli-mizle kurtuluşlarını nasip etsin. Âmin.



¹¹ (12/Yûsuf 108)

Asr Suresi Bir Hayat Programıdır

Salih Bağırgan

وَالْعَصْرِ
إِنَّا نَسْأَلُكَ
عَنِ الْإِنْسَانِ




Takva

Aralık 2025
60. Sayı

takvadergisi.org



Kur'ân-ı Kerim'in en kısa surelerinden biri olan Asr suresi, içerdiği derin mesajlar bakımından en kapsamlı surelerden biridir. Üç kısa ayetten oluşmasına rağmen, insanın dünyadaki konumunu, kurtuluşunun şartlarını ve hüsrandan korunmasının yolunu özetlemektedir. Bu surede yer alan ayetler, İslam'ın insan hayatına bakışını ana hatlarıyla ortaya koyar. Özellikle zaman, iman, amel, hak ve sabır kavramları bu çerçevenin merkezini oluşturur.

Allah (azze ve celle) şöyle buyurmaktadır:

"Asra yemin olsun. Gerçekten insan kesin bir hüsrana içindedir. Ancak iman edenler, salih amel işleyenler, birbirlerine hakkı tavsiye edenler ve sabrı tavsiye edenler müstesna."¹

Allah Teâlâ burada zamana yemin etmiştir. O, dilediği mahlukatı üzerine yemin etmeye hakkı olandır. Kullar ise sadece Allah'a yemin edebilir. Bu yeminle Allah kullarına şunu kesin bir dille bildirir:

İster malı çok olsun ister evladı ister makamı ve şerefi büyük olsun; her insan – bu dört vasfı taşıyanlar dışında – mutlak bir kayıp içindedir.

1. İman:

Allah'ın kurtulandan saydığı ilk özellik imandır.

İman; sadece "Ben inanıyorum" demek değildir. İman;

- İnanılması gerekenleri dil ile söylemek,
- Kalple tasdik etmek,
- Davranışlarla göstermek demektir.

Yani iman, hayatı değiştirmelidir. İman kalpte olup da hayata yansımıyorsa, o iman yoktur ya da eksiktir.

2. Salih Amel

Salih amel, Allah'ın razı olduğu, Rasulullah'ın öğrettiği ölçülere uygun bütün güzel işlerdir.

- Namaz, oruç, sadaka, kurban...
- Anne babaya saygı, komşuya iyilik, emanete riayet...
- Hak yememek, haramdan kaçınmak, doğruluk...

Bunların hepsi salih ameldir.

Allah, salih ameli imandan ayrı bir şart olarak zikretmektedir. Çünkü iman bir ağaca benzer; salih amel ise o ağacın meyvesidir. Meyvesi olmayan ağaç değerini yitirir; amelsiz iman da insanı kurtuluşa erdirmez.

3. Hakkı Tavsiye

Suredeki üçüncü vasfı hakkı tavsiye etmektir.

Bu, Müslümanların birbirine doğruyu göstermesi, iyiliği hatırlatması, kötülükten sakındırması demektir.

Bu görev bazı insanların sandığı gibi başkasının işine karışmak değildir. Bilakis başkasına merhamet etmektir. Onu kötülükten korumak, ateşe yaklaşanı tutup çekmek gibidir.

Hakkı tavsiye etmek;

- Yanlış gördüğünde uyararak,
- Doğruyu anlatarak,
- Bilgisiz olana öğretmek,
- Unutani hatırlatmaktır.

Allah bu özellik sayesinde bizi **"insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmet"** olarak nitelemiştir. Çünkü Müslüman hem kendini düzeltir hem de çevresine iyiliği yaymaya çalışır.

¹ (Asr Sûresi, 1–3)

4. Sabrı Tavsiye:

Hakkı söyleyen, kötülüğe karşı duran ve iyiliğe çağıran kimse elbette birtakım zorluklarla karşılaşır. İnsan bazen alay duyacak, bazen küçümsenecek, bazen incitici sözler işitecektir.

İşte bu yüzden Allah sabrı da kurtuluşun şartı yapmıştır.

Sabır;

- İbadetlerde devamlı olmak,
- Günahlara karşı direnmek,
- İnsanların sıkıntılarına göğüs germek,
- Musibetler karşısında Allah'a güvenmek demektir.

Lokman (aleyhisselam) oğluna şöyle demişti:

“Namazı kıl, iyiliği emret, kötülükten sakındır ve başına gelene sabret.”²

Bu yol kolay değildir ama sabreden kazanır. Çünkü sabır olmadan iman korunamaz, doğruluk ayakta duramaz, davet ilerlemez.

İmam Şafiî'nin şu sözü bu surenin büyüklüğünü anlatmak için yeterlidir:

“Allah, bu sureyi kullarına tek delil olarak indirseydi, yine de yeterdi.”

Gerçekten de Asr suresi, insanın dünya ve ahiret mutluluğu için gereken bütün temel ilkeleri kendi içinde toplamıştır.

- İman,
- Amel,
- Kardeşlik görevi,
- Sabır...

1. Zamana Yemin: Değeri En Büyük Sermaye

Surenin “Asra yemin olsun” ifadesi, zamanın Allah katındaki önemine işaret eder. Zaman, insana emanet edilen en büyük ve en sınırlı nimettir. Kaybedildiğinde geri getirilmesi mümkün değildir; bu yüzden Kur'ân'ın günün farklı anlarına yemin etmesi, hayatı kuşatan dakikaların ve devirlerin ne kadar kıymetli olduğunu gösterir.

Fecr, Leyl ve Duha sûrelerinde fecre, geceye, gündüze ve kuşluk vaktine edilen yeminler, insanın gün içinde yaşadığı her anın Allah'ın kudreti ve hikmetiyle şekillendiğini hatırlatır. Zamanı boş geçirmek ise aslında insanın kendi ömrünü heba etmesidir. Nitekim Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) insanların çoğunun sağlık ve boş vakit nimetinde aldanış içinde olduğunu haber vermiştir. Bu uyarı, Asr suresinin başlangıcıyla uyumlu bir şekilde kulun zaman bilinciyle yaşaması gerektiğini göstermektedir.

Kur'ân'da Allah'ın bir şeye yemin etmesi, o şeyin hem değerine hem de ardından gelecek mesajın ciddiyetine işaret eder. Asr suresinde zaman üzerine edilen yemin, hemen ardından bildirilen gerçeğin büyüklüğünü ortaya koyar: İnsan, iman ve onun gerektirdiği vasıflar olmadığı sürece hüsrandır.

2. Kurtuluşun İlk Şartı Olarak İman

Sûrede sayılan kurtuluş şartlarının başına imanın yerleştirilmesi, onun bütün hayır kapılarının anahtarı olduğunu gösterir. İman, kalbin Allah'a yönelişi, hakikati tasdik etmesi ve Allah'ın kuldan razı olacağı bir hayatın temelini oluşturur.

² (31/Lokman 17)

Hadislerde iman, müminlerin birbirlerini sevmesiyle ilişkilendirilmiş; kalpteki iman hakiki bir sevgi, merhamet ve kardeşlik oluşturmadıkça kemale ermeyeceği vurgulanmıştır. Bu, imanın yalnızca sözde bir iddia değil, kalbi ve sosyal boyutları olan canlı bir değer olduğunu ortaya koyar.

3. Sadece Kalpteki İman İddiasının Yetersizliği

Asr suresi, imanı salih amelle ve doğru davranışlarla desteklemeyen bir insanın kurtuluşa eremeyeceğini bildirmektedir. Bu, "Kalbim temiz" diyerek dinî sorumluluklardan uzak durmayı geçerli kılmaz. Gerçek iman, kulun davranışlarını dönüştüren bir güçtür. Farzları terk eden veya haramları işleyen bir kimsenin yalnızca niyetine güvenmesi doğru değildir; çünkü iman, amelle tamamlanır ve şekillenir.

4. Amellerin İhlâs ve Sünnete Uygun Olması

Salih amel, yalnızca iyi niyetle yapılan herhangi bir davranış değildir; kabulü için iki temel şart vardır:

1. **İhlas:** Amelin Allah rızası gözetilerek yapılması.

2. **Sünnete Uygunluk:** Rasulullah'ın öğrettiği usule ve ölçülere göre yerine getirilmesi.

Bu iki unsur olmadan yapılan ameller, dış görünüşü doğru olsa bile Allah katında kabul görmez. Asr suresinin kurtuluşa giden yolun ikinci şartı olarak salih ameli zikretmesi, müminin hem niyet hem yöntem açısından bilinçli olmasını gerektirir.

5. Hak Üzere Tavsiye: Müminler Arası Sorumluluk

Surede zikredilen üçüncü temel vasıf, müminlerin birbirlerine hakkı tavsiye etmeleridir. Hak; iman, tevhid, doğruluk, adalet, güzel ahlak ve sapkınlıktan uzak durmak gibi tüm hayırlı değerleri kapsamaktadır. Bu tavsiye görevi, İslam toplumunun ayakta kalmasının ve sağlıklı şekilde devam etmesinin temel dinamiklerindendir. İnsan tek başına zayıftır; toplumsal destek, öğütleşme ve dayanışma olmadan iman hayatı hem eksilir hem de tehlikeye girer.

6. Bu Vasıflara Sahip Olanların Azlığı

Suredeki istisna edatı, sayılan dört vasa sahip insanın çok az olduğunu ifade eder. Kur'ân'ın diğer ayetlerinde de şükredenlerin, adalet üzere yaşayanların ve salih amel işleyenlerin azlığına dikkat çekilir. Bu durum, müminin kendisini sürekli yenilemesi, kontrol etmesi ve gaflete düşmemesi gerektiğini gösterir. Kurtuluşun yolu belli olsa da bu yolda istikrarlı bir şekilde yürümek, sabır ve gayret gerektirir.

7. Sabrın Fazileti ve Tebliğdeki Önemi

Surede zikredilen son vasıf sabırdır. Sabır, sadece musibetlere karşı tahammül değil; ibadetlerde sebat, günahlara karşı direnç, insan ilişkilerinde kırılmama ve tebliğde kararlılık gibi geniş bir anlam taşır. Rasulullah'ın hadisleri, insanlarla iç içe olup onların eziyetine sabretmenin, toplumdan uzak durmaktan daha faziletli olduğunu açıkça belirtir. Bu, davetçinin sabırla hareket etmesi gerektiğini, zorluklara rağmen gerçekleri terk etmemesi gerektiğini öğretir.

İlim Talebesi Ve Amel: Kalbi Nurlandıran İki Kanat

Ümmü Firdavs



Aralık 2025
60. Sayı

takvadergisi.org



İlim; kalbi diriltir, kişiyi Rabbine yaklaştıran yüce bir nurdur.

Amel ise bu nurun hayatta görünür hâle gelmesidir. Amelsiz ilim, meyvesiz bir ağaç; ilimsiz amel ise köksüz bir çiçektir. İlim talebesinin yolu hem ilmi öğrenmek hem de öğrendiğiyle amel etmektir.

Çünkü Rabbimiz Kur'an'da **"Siz, insanlara iyiliği emredip de kendinizi unutup musunuz?"** (Bakara 44) buyurarak ilim–amel dengesinin gerekliliğini beyan etmiştir.

İlim talebesi, öğrendiği her hükmün, her ayetin ve her hadisin kendisine bir sorumluluk yüklediğini bilir. İlmi arttıkça yükü artar; yükü arttıkça Allah'a olan yakınlığı da artar.

Amelin İlimdeki Yeri

Âlimler der ki:

"Amel, ilmin meyvesidir; meyvesiz ağaç çabuk kurur."

İlim talebesi eğer öğrendiğiyle amel etmezse, kalbinde ağırlık, zihninde soğukluk, ibadetinde isteksizlik meydana gelir. Çünkü günah ve tembellik, ilmin nurunu söndürür; amel ise o nuru parlatır.

İmam Ahmed şöyle buyurur:

"İlim, amelle yaşar; amel yoksa ilim ölür."

Bunun içindir ki selef, öğrendikleri her bilginin ardından hemen bir amel ortaya koyar, ilmi kuru bir bilgi hâline getirmezd.

İlim Talebesinin Amelde Dikkat Etmesi Gerekenler

1. Niyetin Sahih Olması

Her amel niyetle değer kazanır. Resûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem):

"Ameller niyetlere göredir." buyurmuştur.

Talebe için niyet;

Gösteriştikten uzak olmak,

İnsanlara değil Allah'a yakınlaşmak,

Makam, övgü, "âlim olma" isteği değil; Allah'ın dinine hizmet etmektir.

İlim talebesi, her dersin başında niyetini tazeler; "Bu ilmi Allah için öğreniyorum" der.

2. İlmi Davranışlara Dökmek

İlim sadece sayfalarda değil;

Namazda huşûda,

Dilde doğrulukta,

Kalpte takvada,

Ahlakta sabırda,

İnsanlarla ilişkide adalette kendini gösterir.

Âlimler der ki:

"Gerçek fakih, ilmi çok olan değil; ilmiyle amel eden kişidir."

3. Günahlardan Uzak Durmak

Günah, ilmin kalbe yerleşmesine engel olur.

İmam Şafî'nin hâdisesi meşhurdur:

"İlmimde bir ağırlık hissettim."

Deyince hocası Vekî' ona şöyle demiştir:

"İlim Allah'ın nurudur; günahkâra verilmez."

Bir talebe; bakışını, dilini, kulağını ve gizlisini korumadıkça ilmin bereketini göremez.

4. İlmi Öğrendikçe Tevazuun Artması

İlmin ilk katresini içen kibirlenir; çünkü az bilgi kişiye kendini bir şey zannettirir. Ama denizine dalan tevazu sahibi olur.

Selef şöyle der:

"İlim arttıkça kulun Allah'a karşı haşyeti artar."

Amel, talebenin tevazu örtüsüdür. Kibri söküp atar, kalbi yumuşatır.

5. İlmî Gizlememek, Paylaşmak

Rasulullah buyurur:

"Bildiklerini insanlara öğret ki Allah da sana bilmediklerini öğretsin."

Öğrendiği faydalı bilgiyi kardeşleriyle paylaşmak, talebenin amelindendir.

İlim gizlendikçe eksilir; paylaşıldıkça artar.

Selefin Amel-İlim Dengesi Hakkında Sözleri

İbn Mesûd (r.a.):

"Biz, bir ayet öğrendiğimizde onunla amel etmeden başka bir ayete geçmezdik."

Hasan el-Basrî:

"İlim sadece rivayet değildir; ilim, kalpte Allah korkusu oluşturan şeydir."

Fudayl b. İyad:

"İlim, amelle birlikte olursa sahibini yükseltir; amelsiz olursa aleyhine delil olur."

Bu sözler, talebenin yükünü hatırlatır:

Öğrendikçe sorumluluğu artar, sorumluluk arttıkça ameli de güzelleşmelidir.

Amelin İlim Talebesine Bereketi

Amel;

Kalbi huzura kavuşturur,

İlmî kalıcı hâle getirir,

Allah'ın yardımını celbeder,

Talebeye vakar ve heybet kazandırır.

Amelsiz ilim ise;

Sahibini yorar,

Kalbi katılaştırır,

Kişiyi Allah'tan uzaklaştırır.

Bu yüzden selef, ilmi değil; ilmin kendilerini nasıl değiştirdiğini önemserdi.

Talebenin Amelde İstikrarı

İstikrar, ilim yolunun en zor fakat en kıymetli adımıdır. Rasulullah şöyle buyurur:

"Allah'a en sevgili amel, az da olsa devamlı olandır."

Talebe şunu bilir:

Az bir amel, sürekli yapıldığında kalbi değiştirir, nefsi terbiye eder, ilmin bereketini artırır.

İlim Talebesine Son Nasihat

Ey ilim yolunun misafiri...

Unutma ki ilim, Allah'ın yüce bir emanetidir.

Bu emanet, sadece hafızada değil;

dilinde,

kalbinde,

davranışında,

gözünde,

kıyafetinde,

edebinde görünmelidir.

Amelsiz ilim yük olur; amelle süslenen ilim ise nura dönüşür.

Rabbim sana

İhlaslı bir niyet,

Sahih bir amel,

Bereketli bir ilim,

Dosdoğru bir yol nasip etsin.

بِهِ فَعَمِلَ الْعِلْمَ تَعَلَّمَ مِمَّنْ اجْعَلْنَا اللَّهُمَّ

"Allah'ım bizi ilmi öğrenip onunla amel eden kullarından eyle."

Ey ilim talebesi kardeşim, ilmini amel ile güzelleştirmen duasıyla...

Soru-Cevap Köşesi

Hüseyin Oral

Kıyametin büyük dokuz alameti nelerdir?

Cevap: Kıyametin büyük dokuz alameti şunlardır:

- 1) Mehdi Aleyhisselam'ın Gelmesi.
- 2) Mesih Deccal'in Gelmesi.
- 3) İsa Mesih Aleyhisselam'ın Yeryüzüne İnmesi.
- 4) Ye'cüc ve Me'cüc'ün Ortaya Çıkışı.
- 5) Üç Büyük Çöküntü (Hasıf).
- 6) Duhân (Duman).
- 7) Güneşin Batıdan Doğması.
- 8) Dabbetü'l-Arz'ın Ortaya Çıkması.
- 9) İnsanları Önüne Katıp Sevk Eden Ateş.

1) Mehdi Aleyhisselam'ın Gelmesi

Ahir zamanda Muhammed bin Abdullah isimli Ehli Beyt'ten birisi, doğu tarafından çıkacak ve Allah onunla bu dini güçlendirecektir. O kişi, Fatıma (Radiyahallahu Anha)'nın soyundan, Hasan (Radiyahallahu Anhuma) yoluyla gelir. Alnı şakaklarına kadar açık, burnu uzun ve kıvrık, uç tarafı ince ve ortası kemerlidir.

Doğu tarafından, bayrakları siyah olan bir topluluk onun zaferine yardımcı olacak, onun alt yapısını kuracak ve ordusunu oluşturacaktır.

Allah (Azze ve Celle) bir gecede Mehdi (Aleyhisselam)'ı ıslah eder ve eski halinden başka bir hale çevirir. O insanların arasında anlaşmazlıkların ve depremlerin olduğu bir zamanda ortaya çıkacaktır. Yeryüzü ondan önce zulüm ve haksızlıklarla dolu olduğu gibi, onun gelmesiyle adalet ve doğrulukla dolacaktır. Gökte ve yerde bulunan herkes ondan razı olacaktır.

Yedi sene idarede bulunacak, onun zamanında Allah-u Teâlâ bol yağmur yağdıracak, yerden de bolca ürün çıkacak, mal sayılamayacak kadar çoğalacak ve ümmet arasında eşit olarak paylaştırılacaktır. İsa (Aleyhisselam) gökten inince onun arkasında namaz kılacaktır.¹

Mehdi (Aleyhisselam)'ın gelişiyle ilgili hadisler mütevatir derecesinde olup Ehli Sünnet âlimlerine göre onun gelmesine iman etmek vaciptir. Bu hadisleri Muhammed bin Cafer el-Kettanî, 'Mütevâtir Hadisler' ismiyle tercüme edilen kitabında derlemiştir.

2) Mesih Deccal'in Gelmesi

Mesih kelimesinin 50 tane manası vardır. Bunların içinde 'doğru söyleyen' ile 'saptıran yalancı' gibi birbirinin zıddı manalar da vardır.

Allah-u Teâlâ iki tane mesih yaratmıştır ki, biri diğnerinin zıddıdır. Mesih İsa (Aleyhisselam) doğru söyleyen ve insanlara doğru yolu gösterendir.

Mesih Deccal ise, insanlık için yaratılmış en büyük fitnelerden birisi olup çok yalan söyleyen ve insanları saptırandır. Ona Mesih denme sebebi iki gözünden birinin silik olması veya yeryüzünün tamamını kırk günde dolaşarak ayak basmadık bir yer bırakmayacak olması da olabilir.

Deccal kelimesi ise, Arapça gramer açısından mübalağalı ism-i fail vezninde olup anlamı, görülmemiş ve duyulmamış yalanlar söyleyerek hakkı batıla karıştıran, gerçeği ters çeviren demektir.

Deccal denilince akla, çok yalan söyleyen kişi gelmekle beraber asıl kastedilen kıyametin kopmasından önce ortaya çıkıp insanları olağanüstü haller göstererek saptıracak olan Âdemoğullarından bir insandır. İnsanlar onu bilsinler ve sakınsınlar diye birçok özellikleri Nebi (s.a.v) tarafından bizlere bildirilmiştir.

¹ (Müslim 156/247, Ebu Davud 4282, 4285, Tirmizi 2331, 2333, İbni Mace 4082, 4086, Ahmed 1/84, 645, 3571, 3573, 4098, 4279, Mecmau'z-Zevaid 7/313, 314, Hâkim 4/557, 558, Albâni Sahiha 711, Albâni Sahihu'l-Cami 6734, 6736.)

Deccal'in şekli ve Yapacağı Şeyler

Medine'nin harabına, Medine'nin harabı büyük savaşın çıkışına, büyük savaşın çıkışı İstanbul'un fethine, İstanbul'un fethi de Deccal'in çıkışına delalet eder' buyurdu." (Ebu Davud, 4294)

Deccal'in ortaya çıkışı ile öldürülüşü arasında cereyan edecek olaylar ise şunlardır: Şam ile Irak arasında Horasan'da ortaya çıkar, İsbehan Yahudilerinden yetmiş bin kişi ona tâbi olur. Yeryüzünde kırk gün kalır ve iki mukaddes belde olan Mekke ile Medine dışında ayak basmadık bir yer bırakmaz.

Bu kırk günden birincisinin uzunluğu bir sene gibi, ikincisinin uzunluğu bir ay gibi, üçüncüsünün uzunluğu bir hafta gibi ve kalan günler de bilinen günler gibidir. Toplam olarak yeryüzünde 439 gün kalır.

Dolaştığı beldelerde insanları kendisinin ilahlığını tanımaya davet eder, davetine inanalar için göğе emreder de yağmur yağar, toprağa emreder de her türlü bitkiyi çıkarır. Davetini kabul etmeyenlere şiddetli musibetler ve kıtlık isabet eder. Deccal bir harabeye uğrayarak içindeki hazineleri çıkarmasını emreder. Bunun üzerine oranın hazineleri, bal arılarının arı beyinin peşinden gittiği gibi Deccal'in peşi sıra giderler.

Onun yanında ekmekten ve etten dağlar ile iki tane akarsu vardır ki, bunlardan birisi beyaz bir su, diğeri de alevlenen bir ateştir. Hâlbuki bunların aslı tam tersi olup ateş gibi olan, serin bir su, su gibi olan da bir ateştir.

Deccal genç bir mü'mini öldürüp diriltir. Ancak o genç, onun yalancı Mesih Deccal olduğunu ilan eder, buna karşın Deccal ona bir daha zarar veremez. Nihayet İsa (Aleyhisselam) gökten iner ve Beytül-Makdis Kudüs civarında onu öldürerek bu büyük fitneyi ortadan kaldırır.²

Deccal ortaya çıktığında şerrinden korunmak için şunlar yapılmalıdır:

1) Ondan uzak durulmalı.

² (Müslim 2934, 2937, 2939, 2942, 2944, Buhari 6979, İbni Mace 407)

2) Karşılaşmaktan kaçılammamışsa davetine uyulmamalıdır. Çünkü onun iddia ettiği gibi bir ilah olmadığına dair çokça alamet vardır. Gözünün şaşması, bir insan oluşu, alnında 'kâfir' yazması, genci öldürememesi gibi.

3) Ateşine girmek ya da suyundan içmek zorunda kalınırsa ateşine girilmelidir.

4) Kehf Sûresi'nin ilk 10 ayeti ezberlenmeli ve o görüldüğünde Kehf Sûresi okunmalıdır. Bunlar da onun şerrinden korunmaya yardımcıdır.³

Mesih Deccal'in kıyamete yakın bir vakitte ortaya çıkacağı ve bazı olağanüstü şeyler göstereceği ile ilgili hadisler mütevatir olup Muhammed bin Cafer el-Kettanî, 'Mütevatir Hadisler' isimli kitabında bu hadisler hakkında bilgi vermiştir.

3) İsa Mesih Aleyhisselam'ın Yeryüzüne İnmesi

Masihlerin ikincisidir. Allah (Azze ve Celle) onu babası olmaksızın Meryem (Aleyhesselam)'dan doğmasını takdir ettiği, Allah'ın kelimesi ve kendinden bir ruh olan İsa (Aleyhisselam)'dır. (Nisa 171)

Bilindiği gibi İsa (Aleyhisselam), Ben-i İsrail'e yani Yahudilere gönderilen Nebilerden birisiydi. Onlar birçok nebiyi öldürdükleri gibi onu da öldürmek istediler. Ancak Allah-u Teâlâ buna müsaade etmedi ve onu kendi katına yükseltti.

Allah-u Teâlâ, Kur'an'ı Kerim'de İsa (Aleyhisselam)'ın öldürülmediğini ve çarmıha da gerilmediğini, başka birinin ona benzetildiğini ve o benzetilen kişiyi öldürdüklerini, Allah'ın İsa'yı kendine yükselttiğini, dolayısıyla halen diri olduğunu haber vermektedir. Allah-u Teâlâ, Kur'an'ı Kerim'de İsa (Aleyhisselam)'nın kıyametin yaklaşması hakkında bir alamet olduğunu bildirmektedir. Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor:

“Biz Allah'ın Rasulü olan Meryem oğlu İsa'yı öldürdük demelerinden dolayı Yahudileri yıldırım çarptı. Oysa onu öldürmediler ve asmadılar. Fakat o öldürdükleri kendilerine İsa'ya benzetildi. Onun

³ (Müslim 809/257, 2934, 2937, Ebu Davud 4315, 4319, 4321, 4323.)

hakkında anlaşılmazlığa düşenler, ondan yana kuşku içindedirler. Bu hususta tam bir bilgileri yoktur, sadece zanna uyuyorlar. Onu yakînen öldürmediler. Bilakis Allah onu kendisine yükseltti. Allah Azîz'dir, Hakîm'dir." (Nisa, 156-158)

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor: "Muhakkak ki o (İsa), kıyamet saati için bir bilgidir..." (Zuhruf, 61)

İsa (Aleyhisselam) hakkında Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'den varit olan hadisten anlaşıldığına göre kıyamet saati yaklaşıp Deccal ortaya çıktığı esnada İsa (Aleyhisselam) bir sabah vakti adaletli bir hakem olarak Şam'ın doğusundaki beyaz bir minarenin yanına, ellerini iki meleğin kanatlarına koyarak inecektir.

Müslümanların imamının arkasında sabah namazını kılacak, Mesih Deccal'i öldürecek ve Müslümanlar onun taraftarı olan Yahudilerin köklerini büyük bir savaş neticesinde yeryüzünden sileceklerdir.

İsa (Aleyhisselam), yeryüzünde Muhammed (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'in şeriatı ile hükmederek Hristiyanların tazim ettikleri haçı kırarak, aslen yenmesi haram olan ve Hristiyanlarca etinin yenmesi helal sayılan domuzu öldürecek ve cizyeyi kaldıracaktır. Çünkü Ehli Kitabı İslam dinine zorlayacak, aksi takdirde cizyeyi kabul etmeyip onlarla İslam üzere savaşacaktır.

Allah onun zamanında İslam dışındaki tüm dinleri ortadan kaldıracak ve İslam yeryüzündeki tek din olacaktır. İsa(Aleyhisselam), Ye'cüc ve Me'cüc kavimlerine karşı Müslümanları bir kaleye sığındıracak ve Allah-u Teâlâ, onun duasının bereketiyle o iki kavmi bir gecede helak edecektir.

İsa (Aleyhisselam) yeryüzünde toplam kırk sene kalacak, bu dönemde dünya bolluk ve bereketle, huzur ve asayişle dolacak, kimse kabul etmeyecek derecede mal çoğalacak, vahşi hayvanlarla evcil hayvanlar ve insanlar bir arada yaşayacak, kimse kimseye rahatsızlık ve zarar vermeyecektir.

İsa (Aleyhisselam), umre ve hac ibadetlerini yerine getirmek için telbiye getirecektir. Eceli geldiğinde de vefat edecek ve Müslümanlar ona cenaze namazı kılacaklardır.⁴

İsa (Aleyhisselam), hamamdan yeni çıkmış gibi kızıl, buğday tenli, esmerlerin en güzelinden, kıvrıcık uzun saçlı, saçları taranmış, orta boylu ve geniş göğüslüdür. Yeryüzüne indiği anda üzerinde sarımsı iki parça elbise bulunacak, başını eğdiğinde su damlayacak ve başını kaldırdığında su damlacıkları inci taneleri gibi dökülecektir.

Nefesi, gözünün gördüğü yere kadar yayılacaktır. İsa (Aleyhisselam)'ın nefesini hisseden her kâfir derhal ölecektir. Beytül-Makdis'e yakın ve bilinen bir belde olan Lüdd Kapısı civarında Deccal ile karşılaştıklarında, Deccal tuzun suda eridiği gibi eriyecek ancak İsa (Aleyhisselam) onu kendi elleriyle öldürecektir.

İsa (Aleyhisselam)'ın yeryüzünde kalacağı süre hakkında sahih olarak iki rivayet vardır, 7 ve 40 sene. Âlimler bu rivayetlerin arasını şöyle cem etmişlerdir:

İsa (Aleyhisselam)'ın göğe yükseltildiğinde 33 yaşında olduğuna dair rivayetler vardır. Dünyaya inmesinden sonra ise yedi sene daha kalacak ve toplam ömrü kırk yaş olacaktır. En doğrusunu Allah bilir.⁵

Mehdi (Aleyhisselam)'ın gönderilişi ve Deccal'in ortaya çıkması ile ilgili hadisler gibi İsa Mesih (Aleyhisselam)'ın yere inışıyle ilgili hadisler de mütevatir olup Muhammed bin Cafer el-Kettanî, 'Mütevatir Hadisler' isimli kitabında bu hadisler hakkında bilgi vermiştir. Dolayısıyla bu hadislerle iman edip kabullenmek vaciptir! İnkâr etmek küfürdür.

Bununla beraber tarih boyunca ümmetin önemli bir kesimi tarafından yapıldığı gibi; Mehdi'nin gönderilişi ve İsa (Aleyhisselam)'ın yeryüzüne inışı ile ümmetin toparlanma sürecine girecek olması uyuşukluk ve tembelliğe bir kalkan yapılmamalı, İslam'ın bize öğrettiği gibi ümmet bilincini yayararak ve yaşatarak bir duvarın tuğlaları gibi olmaya gayret gösterilmeli ve Allah-u Teâlâ'nın:

⁴ (Buhari 3263, 3264, Müslim 155/242, 246, 156/247, 2897/34, 2937/110, Ebu Davud 4324, Ahmed 2/406, 9259, 9630, 9632.)

⁵ (Buhari 3257, 3259, Müslim 168/272, 169/273, 2937/110, 2940/116, Ebu Davud 4324.)

"Mü'minler ancak kardeşirler..." Hucurat 10 Ayeti daima bizim şiarımız olmalıdır.

4) Ye'cüc ve Me'cüc'ün Ortaya Çıkışı

Allah-u Teâlâ, İsa (Aleyhisselam)'ın eliyle Deccal fitnesini ortadan kaldırdıktan sonra diğer büyük bir fesat daha ortaya çıkacaktır ki o da, Ye'cüc ve Me'cüc isimli iki kavmin yeryüzünü istila etmeleridir. Bu olay İsa (Aleyhisselam) henüz hayattayken olacaktır.

Allah-u Teâlâ, Kur'an'da iki yerde bu iki kavimden bahsetmektedir. (Kehf 94, 98, Enbiya 96, 97)

Tefsirlerde aktarılan bilgilere göre Ye'cüc ve Me'cüc kavimlerinin soyu Nûh (Aleyhisselam)'un oğlu Yâfis'e dayanmaktadır. Nitekim Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyuruyor:

"Nuh'un çocukları üç tanedir. Sâ'm, Hâm ve Yâfis. Sâ'm Arapların atası, Yâfis Rumların (Türklerin) atası ve Hâm da Habeşlilerin (Sudanlıların) atasıdır." (Ahmed 5/10, 11, 20375)

Kehf suresinde anlatıldığı gibi, Zü'l-Karneyn (Aleyhisselam) hemen hemen hiç söz anlamayan bir kavme uğradı. Bu kavim kendilerine zarar veren Ye'cüc ve Me'cüc kavimlerini ona şikâyet ettiler ve onlarla kendi aralarına onların geçmelerini engelleyecek tarzda bir set yapmasını istediler.

Bunun üzerine Zü'l-Karneyn (Aleyhisselam) geçidin iki yanına genişliğine ve yüksekliğine dolduracak şekilde demir kütlelerini yığıdarak bunları yaktırdı. Nihayet demirler kor halini alınca erimiş bakır istedi ve o korun üzerine döktürdü. Nihayet bu, Ye'cüc ve Me'cüc kavimlerinin delmeye ve aşmaya güç yetiremeyecekleri şekilde muhkem bir set oldu.

Katade (Rahmetullahi Aleyh) bu settin çizgili bir elbise gibi olduğunu, bir kısmının siyah ve diğer kısmının kırmızı renkli olduğunu söylemiştir. (Camii Li Ahkami'l-Kur'an 11/131)

Hicri 227-232 yılları arasında halifelik yapan zalim Harun el-Vâsık iktidarı döneminde bazı emirlerini bir akıncı birliği ile beraber bu setti görmek üzere gönderdi ve yerini tespit etmelerini istedi. Onlar uzun mesafeler katederek onu buldular. Set fevkalade yüksek ve erişilmez idi, ona ve çevresindeki dağlara güç yetirilemeyecek gibiydi.

Oranın yapısı demir ve bakırdandı, üzerinde büyük kilitler olan büyükçe bir kapısı vardı, oradaki burçlardan birinde kerpiçler ve işçi kalıntıları mevcuttu, settin yanında da komşu krallıklardan bekçiler bulunmaktaydı. Bu birliğin oraya gidişi ile memleketlerine dönüşü arası iki seneden fazla sürmüştü.⁶

Bu iki kavim o günden beri bu seddi delmeye çalışmaktadırlar. Her gün seddi bir miktar delerler. Nihayet güneşin ışığını görmeye yaklaşıncı başlarındaki amirleri:

–Kazıyı bırakıp dönün, kalanı yarın kazarız, der. Allah (Azze ve Cel-le)'de seddi eskisi gibi sağlam hale getirir. Allah'ın dilediği vakte kadar bu olay sürekli tekrar eder. Nihayet onların vakitleri tamamlanıp Allah onları insanların üzerine göndermeyi dilediğinde onlar seddi yine kazarlar ve delme işini tamamlamaya yaklaştıklarında amirleri:

–Kazıyı bırakıp dönün, inşallah yarın kazarsınız, diyerek istisnada bulunur. Ertesi gün seddin yanına vardıklarında onu inşa olmuş halde değil de bıraktıkları gibi bulurlar ve seddin kalanını kazarak yer-yüzü halkının üzerine saldırırlar.

Bu esnada Allah-u Teâlâ, İsa (Aleyhisselam)'ya:

–Ben şimdi bana ait olan birtakım kullar çıkardım. Hiç kimsenin onlarla savaşmaya gücü yetmez. Bu sebeple sen yanındaki kullarımı Tûr dağına sığındır ve orayı onlar için sağlam bir sığınak ve kale yap! diye vahyeder.

Seddi delen Ye'cüc ve Me'cüc kavimleri insanlara saldırırlar, canlarını ve mallarını ifsat ederler, yeryüzündeki bütün suları içerler. Hatta bu iki kavim şu an İsrail sınırları içinde Hayfa kentinin doğusunda bulunan Taberiye gölüne uğrar ve suyunu içmeye başlarlar. Kalabalığın sonu oraya uğrar, su bulamayınca şaşırırlar da:

⁶ (İbni Kesir Tefsiri 10/5081, 5082.)

–Yemin olsun bir zamanlar burada su vardı, derler. Onlar öyle kalabalıktırlar ki, Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) onların kalabalıklığını bize bir kutsî hadiste şöyle haber verir:

“Cehenneme gönderileceklerin miktarı her 1000 kişiden dokuz-yüz doksan dokuzudur.

Oradaki sahabilerin Geriye kalan o binde bir hangimiz olabilir? sorusuna Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle cevap vererek ümmetini sevindirmiştir:

Sevinin, sizden her bir kişiye karşılık Ye'cüc ve Me'cüc'den dokuzyüz doksan dokuz kişi vardır. Sizler mahşer halkının toplamı içinde beyaz bir öküzün derisindeki siyah bir tüy veya siyah bir öküzün derisindeki beyaz bir tüy mesabesindesiniz...” (Buhari 4576, Müslim 222/379)

Bu iki kavim yeryüzüne hâkim olurlar. En son olarak İsa (Aleyhisselam) ve yanındakileri Tûr dağında kuşatıp oraya hapsederler. Öyle ki, yiyecek ve içeceklerin tükenmesi, temin de edilememesi sebebiyle o Müslümanların her birine verilecek bir öküz kafası yüz altından değerli olacaktır.

Yeryüzü halkının işini bitirdiklerine kanaat edildiğinde Ye'cüc ve Me'cüc kavminden bir kişi:

–Şu yeryüzü halkının işini bitirdik, şimdi gökyüzü halkıyla savaşa-
cağız, der. Onlardan birisi mızrağını göğşe doğru fırlatır ve Allah'ın dile-
mesiyle o mızrak kana bulanmış olarak yere düşer. Bunun üzerine
onlar büyülenerek:

–Gökyüzü halkını da öldürdük, derler. Müteakiben İsa (Aleyhisselam) ve arkadaşları Allah-u Teâlâ'ya dua ve niyazda bulunurlar da, Allah-u Teâlâ o iki kavmin üzerine, boyunlarına musallat olacak deve ve davarların burunlarında bulunan bir kurtçuk gönderir. Bu kurt-
çuklar onları boğazlarından yakalar. Onlar çekirge sürüsünün ölümü
gibi ölürler ve birbirlerinin üstüne yığılıp kalırlar.

Ertesi gün onların helak oldukları anlaşılınca İsa (Aleyhisselam) ve arkadaşları sığındıkları kaleden inerler. Yeryüzünde bu iki kavmin fert-
lerinin yağlarının ve pis kokularının doldurmadığı bir karış yer bulun-
maz.

Müslümanlar ellerinde kalan hayvanları salıverirler ancak o iki kavmin leşleri dışında bir yiyecek bulamazlar. Onların leşlerini yiyerek ot yiyip semizlendikleri gibi semizlenirler ve memeleri sütle dolar. Müslümanlar onların ok, yay ve kalkanlarından yedi yıl boyunca ateş yakarlar.

İsa (Aleyhisselam) ve arkadaşları Allah'a niyazda bulunurlar ve Allah birtakım kuşlar gönderir. Bu kuşlar o kokmuş cesetleri Allah'ın dilediği bir yere taşırlar. Sonra Allah-u Teâlâ şiddetli bir yağmur gönderir, o yağmur her tarafı yıkayıp temizler, ayna gibi parlatır. Sonra yere:

–Ürünlerini bitir, bereketini geri getir, denilir. Öyle ki, bir kalabalık bir tek nar ile doyar, onun kabuğunun altında gölgelenir. Süt bereketlenir de bir sağmal hayvandan sağılan süt kalabalık bir cemaate yeter.

Bolluk ve bereket yeniden çoğalır, huzur ve asayiş artar. İsa (Aleyhisselam) vefat eder, halk onun üzerine cenaze namazını kılar. İnsanlar bu haldeyken Allah-u Teâlâ tatlı bir rüzgâr gönderir, o rüzgâr Müslüman olan insanları koltuk altlarından yakalar ve ruhlarını alır. Artık geriye kıyametin tepelerine kopacağı en şerli insanlar topluluğu kalır.⁷

5) Üç Büyük Çöküntü (Hasıf)

Kıyametin kopmasından önce vuku bulacak büyük alametlerin zikredildiği hadiste üç büyük hasıftan bahsedilmekte, ancak bunun teferruatı hakkında pek bilgi verilmemektedir.⁸

Hasıf, yere batma ve yerin çökmesi şeklinde olur. Nitekim eski ümmetlerden bazıları işledikleri günahlardan dolayı yere batırılarak cezalandırılmıştır. Kibirli bir şekilde yolda yürürken yere batırılan ve kıyamet gününe kadar da batırılacağı haber verilen kişi de bu şekilde cezalandırılanlardandır. (Buhari 5850)

Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'in haber verdiğiğine göre bu ümmetten de yere batırılarak cezalandırılacak olanlar bulunacaktır ki, bunlar kaderciler ve zındıklardır.⁹

⁷ (Müslim 2937/110, Tirmizi 2341, 3359, İbni Mace 4075, 4076, 4079, 4080.)

⁸ (Müslim 2901/39, Ebu Davud 4311, Tirmizi 2274, İbni Mace 4055.)

⁹ (Ahmed 2/91, 5639, 5867, 6208, Tirmizi 2280, İbni Mace 4061.)

Kıyametin büyük alametlerinden biri olarak zikredilen bu hasıf, yerin çökmesi şeklinde olacaktır. Bu çöküntülerden birisi yeryüzünün doğusunda, diğeri batısında ve üçüncüsü de Arap yarımadasında olacaktır. Bu çöküntüler henüz gerçekleşmemiştir, şimdiye kadar gerçekleşen irili ufaklı çöküntüler küçük çöküntü kısmından olup küçük alametler kısmındandır, Allah en doğrusunu bilendir.

6) Duhân (Duman)

Kıyametin büyük alametlerinden biri de dumandır. Bu duman hakkında Allah-u Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Göğün, insanları bürüyerek açık bir duman çıkaracağı günü gözetle! Bu, elem verici bir azaptır. (İşte o zaman, insanlar: 'Rabbimiz! Bizden (bu azabı kaldır, doğrusu biz artık iman edenleriz' derler.” (Duhân 10, 12)

Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'de bu duman hadisesinden çeşitli kereler bahsetmiş ve kısmen teferruatını haber vermiştir. Buna göre kıyamete yakın bir vakitte apaçık olacak ve herkes tarafından görülecek bir duman gökle yer arasında meydana gelerek insanları saracaktır.

Bu duman sebebiyle insanlar azap duyacaklar, mü'minler nezleye tutulmuş gibi olacaklar, kâfirlerin de nefesleri kesilecek, şişecekler, kızaracaklar ve sonunda duman kulaklarından çıkacaktır. Bir rivayete göre bu duman yeryüzünde 40 gün kalacaktır. Neticede insanlar, bunun Allah tarafından kendilerine gönderilen bir ikaz ve azap olduğunu anlayacaklar, akabinde bu azabı kaldırması için Allah'a dua edeceklerdir.

“Biz azabı birazcık kaldıracğız ama siz yine (eski halinize) döneceksiniz.” Duhân 15. ayetinden Allah-u Teâlâ'nın onlardan bu duman azabını istekleri üzere kaldıracğı, ancak onların âdetleri üzere tekrar küfre geri dönecekleri ve bu ikazı da kulak arkası edecekleri anlaşılmaktadır.

“Fakat biz büyük bir şiddetle yakalayacağımız gün (kıyamet günü), kesinlikle intikamımızı alırız.” Duhân 16. ayetinden de Allah-u Teâlâ'nın onları azaplandırma işini, gözlerin korkudan dışarı fırlayacağı kıyamet gününe ertelemekte olduğu anlaşılmaktadır. O şiddetli günün azabından Allah'ın rahmetine sığınınız!..¹⁰

7) Güneşin Batıdan Doğması

Kıyametin büyük alametlerinin yedincisi güneşin, her zamankinin aksine doğudan değil de battığı yerden doğmasıdır. Bu hususta Kadı İyad (Rahmetullahi Aleyh)'in dediği gibi; bunun gibi kıyamet alametlerine dair olan hadisler, Ehli Sünnete mensup bütün fıkıh, hadis ve kelam âlimleri tarafından zahirî manalarıyla kabul edilmiş ve başka türlü yorumlanmamıştır. (Nevevî Müslim Şerhi 1/310)

Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'in bildirdiğine göre, güneş batıdan doğmadan kıyamet kopmayacaktır. Güneşin battığı yer tarafında genişliği yetmiş yıllık mesafe olan bir kapı vardır ki, buna tevbe kapısı denilir.

Bu kapı, güneş batıdan doğuncaya kadar daima açık olacak ve tevbe eden herkesin tevbesi kabul edilecektir. Güneşin battığı yerden doğması hadisesi vuku bulduğunda, o kapı da kapanacak ve artık hiç kimseden tevbe kabul edilmeyecek, daha önce iman etmemiş veya imanından bir hayır elde edememiş insanların imanları kendilerine bir fayda sağlamayacaktır.

Hâlbuki o dehşetli alameti gören bütün insanlar iman edecekler, ancak bu geçersiz bir iman olacaktır. Yine kavranması zor, ancak iman edilmesi vacip olan gaybî haberlerden birisi de Allah Rasülü (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'in bildirdiği şu olaydır.

Ebu Zerr (Radiyallahu Anh) şöyle dedi:

Nebi (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu:

“Güneş her gün battıktan sonra Arş'ın altındaki müstekarrına karar kılma, yerleşme yeri gider ve secde etmek için izin ister. Kendisine secde için izin verilir, secde eder ve bu halde kalır.

¹⁰ (Müslim 2798/39, 2901/39, Nevevî Müslim Şerhi 5/2744, İbni Kesir Tefsiri 13/7180, 7185, Ölüm Ötesi Tarihi 146, 148)

Nihayet kendisine:

–Kalk, geldiğin yerden geri dön! denilir. Bu hal rutin olarak ta ki insanların her türlü çirkinliği aşikâre yaptığı bir döneme kadar her gün devam eder.

Belirlenen o vakit geldiğinde güneşe:

–Kalk ve battığın yerden doğ! denilir. Bunun üzerine güneş batı tarafından doğar. Bu alamete şahit olan insanların hepsi imana gelir, ancak tevbe kapısı artık kapanmıştır. İşte o gün, şu ayette bize bildirilen gündür:

“...Rabbinin ayetlerinden/delillerinden bazısı geldiği gün, önceden iman etmeyen veya imanından bir hayır kazanmayan kimseye (o gün) imanı hiçbir fayda vermez.” (En'am 158.)¹¹

8) Dabbetü'l-Arz'ın Ortaya Çıkması

Kıyamete oldukça yakın bir vakitte ortaya çıkacak alışkın olunmayan alametlerden biride Dabbe'nin canlı hayvanın bir kuşluk vakti insanların arasına çıkması ve onlarla konuşmasıdır.

Bu hususta Allah-u Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Söz aleyhlerine gerçekleştiğinde onlara yerden bir dabbe çıkartırız. O dabbe, onlara hitaben insanların ayetlerimize yakînen kesin olarak inanmadıklarını söyler.” (Neml 82)

Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'den Dabbetü'l-Arz'ın ortaya çıkacağına dair sahih rivayetler nakledilmiştir. Onlardan birisi şudur:

“Dabbe çıkar ve insanların burunlarını damgalar. Sonra o damgalananlar sizin içinizde yaşarlar. Hatta deve satın alan birine diğeri: Onu kimden aldın? diye sorar. O da:

Burnu damgalı olanların birinden aldım, der.”¹²

¹¹ (Buhari 3017, 4362, 4696, 6974, Müslim 157, 159, Ebu Davud 4310, 4312, Tirmizi 2281, 3265, 3266, 3763, 3764, İbni Mace 4068, 4070, Ahmed 5/145, 21625, 21679, 21734, 21791, 21874, İbni Kesir Tefsiri 6/2873, 2878.)

¹² (Ahmed 5/268, 22664, Buhari Tarih 3/172, Mecmau'z-Zevaid 8/9, Albâni Sahiha 322)

Ancak onun niteliği, nerede ve nasıl ortaya çıkacağı, başka neler yapacağı hakkında birbirine muhalif, sıhhatleri hakkında da fikir sahibi olamadığımız birçok rivayetler nakledilmiş ve bunlara dayalı görüşler ortaya sürülmüştür.

Hafız ibni Kesir (Rahmetullahi Aleyh) değerli tefsirinde şöyle demiştir:

“Bu canlı, ahir zamanda insanların bozulduğu ve Allah'ın emirlerini terk ederek gerçek dini değiştirdikleri sırada ortaya çıkar. Allah-u Teâlâ, onlar için yerden bir canlı çıkaracaktır. Bu canlının Mekke'den çıkacağı da, Mekke'nin dışında başka yerlerden çıkacağı da söylenmiştir. O canlı, insanlarla durumları hakkında konuşacak yani hitap edecektir.” (İbni Kesir Tefsiri 11/6176, 6177)

Bu Dabbe'nin sahip olacağı söylenen vasıflardan; uzunluğunun 60 zira yani 30 metre, insan yüzlü, öküz başlı, domuz gözlü, fil kulaklı, dağ keçisi boynuzlu olduğu, boynuzları arası mesafenin bir fersah yani 5.000 metre olması, devekuşu boyunlu, aslan göğüslü, kaplan renkli, kedi böğürlü, koç kuyruklu, deve ayaklı oluşu, önünden kaçan kimsenin ondan kurtulamadığı, arkasından koşan kimsenin ona yetişemediği, Musa (Aleyhisselam)'nın asasını ve Süleyman (Aleyhisselam)'ın mührünü taşıması gibi hakkında söylenen şeylerden hiçbirinin delili yoktur.

Hakkında sahih bir nas gelmediği için bu konunun peşine düşmek ve kesin bir hüküm vermek doğru olmaz. Ancak bize bildirildiği kadarına iman etmeli ve teslim olmalıyız. Aynı şekilde bu canlının akıbeti hakkında da herhangi bir delil bulunmadığı gibi, bu hususa dair sağlam bir görüşe de ulaşamadık.¹³

9) İnsanları Önüne Katıp Sevk Eden Ateş

Kıyametin büyük alametlerinin sonuncusu ise, Yemen'in Aden ile Hadramevt şehirleri civarından büyük bir ateş çıkmasıdır. Bu ateş insanları kuzeye, Şam topraklarına yani Şam topraklarıyla kastedilen alan, bugünkü Suriye topraklarına ilaveten Ürdün, Irak ve Türkiye topraklarından bir kısmını içine alan geniş bir bölgedir. İşte bu bölgeye doğru göç etmek zorunda bırakacaktır.

¹³(Müslim 2941/118, Ebu Davud 4310, İbni Mace 4069, İbni Kesir Tefsiri 11/6176, 6181, Kurtubi Tefsiri 13/231, 237)

Artık bu alametten sonra kıyamet kopacak, imtihan bitip hesap görme ve karşılıkların verileceği ebedi hayat başlayacaktır. Bu hususta Kur'an'da bir delil bulunmamakla beraber Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmaktadır: "Sizler şu on alameti görmedikçe kıyamet kopmayacaktır: Duman, Deccal, Dabbetü'l-Arz, güneşin batıdan doğması, İsa bin Meryem'in yeryüzüne inşi, Ye'cüc ve Me'cüc, birisi doğuda, birisi batıda ve diğeri de Arap yarımadasında olmak üzere üç yer çöküntüsü. Bu alametlerin sonuncusu ise, Yemen'den Aden'in en uzak yerinden çıkıp insanları göç ettiren onları haşrolunacakları yere doğru önüne katarak süren bir ateştir."

Ravilerden biri onuncu alamet: 'İnsanları denize atan bir rüzgârdır' dedi. (Müslim 2901/39, 40, Ahmed 4/6, 7)

Bu hadisin şerhinde İmam Maverdî (Rahmetullahi Aleyh) şöyle demektedir:

"Aden ve Yemen'in en uzak noktasından çıkacak olan bu ateş, hadiste açıklandığı gibi insanları haşredip toplayacaktır." (Nevevî Müslim Şerhi 5/2745)

Abdullah ibni Ömer (Radiyallahu Anhuma) şöyle dedi: "Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem):

'Kıyamet gününden önce Yemen'in Hadramevt şehrinden veya Hadramevt denizi tarafından bir ateş çıkacak ve insanları haşrederek toplayacaktır.'

Sahâbe:Ya Rasulallah! Bu durumda bize ne emredersin? diye sorunca Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem): 'Size Şam'ı tavsiye ederim' buyurdu." (Tirmizi 2314, Ahmed 2/8, 4536, 5146, 5376, 5738, 6002)

Ebu Hureyre (Radiyallahu Anh) şöyle dedi: "Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem):

'İnsanlar dünyanın son döneminde bazı şeylere rağbet edip onları isteyen ve bazı şeylerden korkanlar olarak üç grup halinde haşrolunurlar: İkincisi ikisi bir deve üzerinde, üçü bir deve üzerinde, dördü bir

deve üzerinde, hatta onu bir deve üzerinde sevk olunurlar. Bunların kalanlarını yani üç gruptan üçüncüsünü ise, bir ateş haşredip toplar. Onlar nerede kaylule yaparlarsa ateş de onlarla beraber kaylule yapar. Onların geceledikleri yerde onlarla beraber geceler, onların sabahladıkları yerde onlarla beraber sabahlar, onların akşamladıkları yerde onlarla beraber akşamlar' buyurdu."(Buhari 6438, Müslim 2861/59)

Kaylule: Öğle ile ikindi vakitleri arasında yapılan ve Rasulullah (Salallahu Aleyhi ve Sellem) tarafından da yapılması tavsiye edilen uykunun adıdır. Bu uykunun insana faydası tıbben de tespit edilmiştir.

Hafız ibni Kesir (Rahmetullahi Aleyh)'in de dediği gibi bu hadiste ravilerden kaynaklanan bir eksiltme olduğu aşikârdır. Çünkü üç gruptan bahsedilmekte, ancak iki grubun durumu hakkında bilgi verilmektedir. Şu hadiste eksik olan birinci grup hakkında bilgi verilmektedir:

"İnsanlar kıyamet gününde üç grup halinde haşredilirler: Bir grup yiyeceğini yemiş, giyeceğini giymiş ve bineğine binmiştir..."(Ahmed 5/164, 165, 21788)

Hafız ibni Kesir (Rahmetullahi Aleyh) bu hadisleri zikrettikten sonra şöyle demiştir:"Bu hadislerde bahsedilen haşır, dünyanın son vakitlerinde mevcut olan insanların, haşır yeri olan Şam diyarında üç sınıf olarak toplanmaları demektir. Bu üç sınıftan biri yiyeceğini yemiş, giyeceğini giymiş ve bineğine binmiştir. İkinci grup bazen bineğe biner, bazen de yaya gider. Bunlar binek azlığından dolayı iki kişi bir deveye, üç kişi bir deveye ve on kişi bir deveye nöbetleşe binerler. Üçüncü gruba gelince; Aden'in derinliklerinden çıkıp insanları her taraflarından kuşatan ateş, onları önüne katıp yaya olarak mahşer sahasına götürür."(Ölüm Ötesi Tarih 183)

İmam Nevevî (Rahmetullahi Aleyh) ise şöyle demiştir:"Âlimler, bu haşrın, kıyametten ve Sûr'a üflenmesinden hemen önce, dünyanın son vakitlerinde olduğunu söylemişlerdir. Bunun delili ise, ateşin o insanlarla beraber kaylule yapması, sabahlaması ve akşamlamasıdır. Çünkü kıyamet koptuktan sonra sabahlama, akşamlama vs. yoktur. Müslim'in zikrettiği gibi bu, kıyamet alametlerinin sonuncusudur."(Nevevî Müslim Şerhi 5/2718, 2719)

Tüm bu rivayetlerden Şam bölgesinin, insanların toplanacağı haşır alanı olduğu anlaşılmaktadır. Şüphesiz ki bu, o diyarın faziletinden kaynaklanmaktadır. Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) Şam diyarını övmüş, orası için dua etmiş ve oraya yerleşmeyi teşvik etmiştir.

1) Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu: "Ne mutlu Şam'a!"

Bizler: Ya Rasulallah! Bu hangi sebepten ötürüdür? dedik.

Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem): "Çünkü Rahman'ın melekleri kanatlarını Şam'ın üzerine germiştir" buyurdu. (Tirmizi 4211)

2) Muaviye bin Hayde (Radiyahallahu Anh) şöyle dedi:

Ya Rasulallah! Bana nereyi tavsiye edersin? diye sorunca Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem): "İşte şurayı, dedi ve eliyle Şam tarafını gösterdi." (Tirmizi 2288)

3) Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu: "Yapılacak olan savaş gününde Müslümanların sığınağı, Şam şehirlerinin en hayırlısından biri olan ve kendisine Dimeşk denilen şehrin yanındaki el-Ğuta olacaktır."

Dimeşk: Suriye'nin şimdiki başkenti olan Şam şehridir. (Ebu Davud 4298)

4) Nebi (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle dua etmiştir: "Ey Allah'ım! Şam'ımızda bize bereket ihsan et! Ey Allah'ım! Yemen'imizde bize bereket ihsan et!" (Buhari 6954, Tirmizi 4210)

5) Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu: "Yakında işler sizin muhtelif ordulara ayrılmanız şeklinde olacaktır! Bir ordu Şam'da, bir ordu Yemen'de ve bir ordu da Irak'ta olacaktır."

Bunun üzerine ibni Havale (Radiyahallahu Anh): -Ya Rasulallah! O zamana yetişirsem benim için onlardan birini seç ki orayı tercih edeyim, deyince Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu: "Sen Şam'ı seç! Orası Allah'ın arzının en hayırlısıdır. Allah kullarından en hayırlı olanları orası için seçer. Şayet Şam'a gitmeyi istemezseniz Yemen'i seçin ve havuzunuzdan için. Şüphesiz ki Allah Şam'a ve ahalisine benim için vekil olmuştur." (Ebu Davud 2483)

Allah en doğrusunu bilendir.

Arabistan'da Yeni Krallık: Suudi Devletinin Yükselişı

Burak Özdiğer



18. yüzyıl sonlarında başlayıp savaşlar arası dönemde devam eden süreçte İngiltere, Arap Yarımadası'nın kıyılarında hakim Avrupa devletiydi. Her an değişen aşiret konfederasyonları, kıyıdaki hükümdarların istikrarını bozmadıkça İngiltere yarımadanın içleriyle ilgilenmiyordu. 1. Dünya Savaşı'nın sonunda İngiltere'nin anlaşmalar yoluyla imparatorluk sisteminin Arabistan için öngördüğü hedefleri gerçekleşiyor gibiydi. İngiltere'nin en önemli müttefiki Şerif Hüseyin savaştan Hicaz kralı olarak çıktı ki, bu kendisine vaat edildiğini sandığı şeyden çok farklı bir ikramdı, ama kabul etmek zorunda kalmıştı. Ancak Hüseyin'in bir hükümdar olarak eksiklikleri o kadar çoktu ki, çok geçmeden Hicaz halkının gözünden düştü. Arap topraklarında Osmanlı yönetimi yerine istenmeyen manda sistemi geçince, Hüseyin halife-sultana karşı isyanının Osmanlı İmparatorluğu'nu zayıflatan, ayrıca yenilgisine ve Arap vilayetlerinin İngiltere'yle Fransa tarafından işgaline katkıda bulunan hain olarak görülmeye başlanmıştı. Türkiye'nin halifeliği 1924'te kaldırmasından birkaç gün sonra Hüseyin, unvanın kendisinin olduğunu iddia edince biraz daha gözden düştü. Bu tek taraflı hareket dünya Müslümanları tarafından tanınmadı ve bu dünyanın liderleri Hüseyin'in İslamiyet'in bu en yüce makamına layık olmadığını ilan ettiler. İngiltere de Hüseyin'i yararlı bir müttefikten ziyade problem olarak görmekteydi.

Suudi devlet geleneğinin temeli, 1744'te Necid bölgesinde Diriyne'de atıldı. Diriyne Emirliği Birinci Suud Devleti olarak da kabul edilmektedir. 1744 yılında Muhammed bin Suud, Muhammed bin Abdulvehhab(1703-1792) ile tevhide yayma

ve İslam dünyasındaki bid'atleri ortadan kaldırma hedefleriyle bölgede fetih hareketlerini başlattı. 1803 yılında Mekke'nin de ele geçirilmesi, Osmanlı Devleti'nin karşılık vermesine sebebiyet verdi. 1818 yılında Mısır Valisi Kavalalı Mehmed Ali Paşa ve oğlu İbrahim Paşa Necid'e saldırdı ve ilk Suud Devleti'ni yıktı. Ancak 1824 yılında, Türki bin Abdullah el-Suud, Diriyne ve Riyad'ı yeniden ele geçirerek Osmanlı Mısır ordusunu Necid'den çıkardı ve İkinci Suud Devleti'ni kurdu. Bu devlet, 1891 yılında Reşidiler tarafından yıkılana kadar 67 yıl boyunca varlığını sürdürdü. Son hükümdar Abdurrahman bin Faysal el-Suud ve ailesi sürgüne gönderildi. Yaklaşık 10 yıl sonra, 1901 yılında, sürgündeki emir Abdurrahman bin Faysal el-Suud'un oğlu Abdülaziz bin Suud (İbn Suud), Necid bölgesine baskınlar düzenledi. 1902'de Riyad'ı ele geçirerek Riyad Emirliği'ni kurdu.

İbn Suud'un Riyad'ı alması, adını taşıyan bir krallığın hükümdarı olarak uluslararası öneme ulaştıran yirmi yıllık sürecin başlangıcı oldu. İbn Suud, 1902'den 1. Dünya Savaşı'nın sonuna kadar olan dönemde Necid aşiretlerinin çoğunu otoritesi altına soktu. İbn Suud aşiretlere tevhide akidesinin görüşlerini ve uygulamalarını benimseterek, onlara geleneksel aşiret ittifaklarından çok daha bağlayıcı bir sadakat duygusu sağlamış oldu. İhvan (Kardeşlik) misyonu, tevhide Arap Yarımadası'nın her tarafına yayma görevini üstlendi. Ancak daha sonrasında bu yapı, Suud yönetimine bir tehdit oluşturduğu gerekçesiyle ortadan kaldırılacaktı. İhvan 1926- 1929 yılları arasında Suud devletine karşı ayaklandı ve 1929 yılında tasfiye edildi.

Uzlaşmalar ve Yeni Siyasi Yapı

Savaş sonrası uzlaşmalar, özellikle de İngiltere'nin Hüseyin'in oğullarını Irak ve Ürdün tahtlarına yerleştirmesi, İbn Suud'da

bir Haşimi federasyonu tarafından sarıldığı kuşkusunu uyandırdı. 1924'te askerlerinin başında Hicaz'a girdi, Mekke ile Medine'yi ele geçirerek Şerif Hüseyin'i sürgüne kaçmak zorunda bıraktı. Artık Arabistan'ın günümüze kadar uzanan yeni hükümdarı, Suud ailesiydi. Arabistan politikasının yeni gerçeklerine hemen karşılık veren İngiltere, 1927'de İbn Suud'la bir anlaşma yaptı. Cidde Anlaşması olarak bilinen belge, İbn Suud'u Hicaz kralı ve Necid ile ona bağlı bölgelerin sultanı olarak kabul ediyordu; buna karşılık İbn Suud da İngiltere'nin kıyı hükümdarlarıyla özel ilişkilerini tanıyor ve onların topraklarına saygı göstermeyi vaat ediyordu. 1932'de devletin adı resmen Suudi Arabistan krallığı oldu. O zamana kadar da milletler topluluğu nezdinde uluslararası tanınmaya kavuşmuştu. İki büyük savaş arası dönemin geri kalanında İbn Suud, hakimiyetini pekiştirmeye ve merkezi otorite araçlarını yerleştirmeye odaklandı. Bunu yapmaktaki başarısı, bir araştırmacının kendisini "modern dünyanın en büyük millet-kurucularından biri" olarak nitelemesine yol açmıştır.

Ekonomik Gelişmeler, Petrol ve İkinci Dünya Savaşı

Riyad'da basit bir hükümet mekanizması kurulmuş ve radyo, mekanize ulaşım ve uçak gibi merkezi kontrol araçları getirilmişti. Yönetim kadrolarını diğer Arap ülkelerinden bürokratlar ve Suudi ailesinin üyeleri oluşturuyordu. Bu oluşum yıllarında kral ile çocuklarının fazla bir lüksleri yoktu. Günümüzdeki görüntüsüyle ya da petrol serveti içinde yüzen bir Suudi Arabistan, iki büyük savaş arası dönemde söz konusu değildi. İbn Suud, tek geliri Mekke'ye yapılan yıllık hac olan yoksul bir krallığa hükmediyordu.

Devamlı petrol araştırmaları 1933'te, hükümet gelecekte Arabian American Oil Company (ARAMCO) olacak Standard Oil of California'yla bir imtiyaz anlaşması imzaladığı zaman başladı. Petrol 1938'de bulundu ve 2. Dünya Savaşı'nın başlaması, Suudi petrol sanayiinin gelişmesini ancak 1940'ların sonunda mümkün kıldı. Suudi Arabistan 2. Dünya Savaşı'nda resmen tarafsız kaldı ve ancak 1945 Mart ayında Almanya'ya savaş ilan etti. Ancak İbn Suud daha 1940'ta İngiltere'yi desteklediğini bildirmişti ve krallığı Müttefik devletlerle çeşitli yollardan işbirliği yapmıştı. Mekke'ye hacca gelenlerin sayısında büyük azalma olduğundan savaş yılları Suudi Arabistan'ın gelirlerini düşürmüş ve ülkeyi sıkıntıya sokmuştu. Krallığı ayakta tutmak için İngiltere doğrudan doğruya para yardımı yaparken, Amerika Birleşik Devletleri de dolaylı yardımda bulundu. ABD hükümeti savaşta Amerika'nın petrol stoklarının azalmasından kaygılanarak Suudi Arabistan'da petrol arama faaliyetlerini genişletmişti. İbn Suud'un statüsü savaş sonrası yıllarda diğer Arap hükümdarlarından farklılaştı ve kendisine onların sahip olmadığı bir meşruiyet kazandırdı.

Değişim, İlimli Politikalar ve Günümüz Suud Devleti

Suudi Arabistan'ın kuruluşunda dinî kimlik, devlet yapısının en temel unsuru olarak öne çıkmıştı. 1744'te Muhammed bin Suud ile Muhammed bin Abdülvehhab arasında kurulan ittifak, siyasi otoritenin tevhide inanç çerçevesiyle meşrulaştırıldığı bir devlet modelini ortaya çıkardı. Bu yapı, Abdülaziz bin Suud'un 20. yüzyıl başında yürüttüğü fetihler boyunca da devletin hem ideolojik hem askerî bütünlüğünü sağlayan

temel dayanak oldu. O dönemde din yalnızca toplumsal düzenin değil, devletin varlık kaynağının da merkezindeydi. Ancak Suudi Arabistan'ın ekonomik ve siyasi yapısı zaman içinde değiştikçe, dinin devlet içindeki belirleyici rolü de yavaş fakat istikrarlı bir dönüşüm geçirdi.

Bu değişimin ilk işaretleri, petrolün 1938'de bulunmasıyla ortaya çıktı. Kuruluş döneminde sadece hac gelirlerine dayanan ekonominin yerini petrol odaklı büyük bir gelir kapasitesinin alması, devletin meşruiyet zeminini genişletti ve dini otorite ile siyasi otorite arasındaki dengeyi yeniden şekillendirdi. Ekonomik modernleşme, şehirleşme, uluslararası ilişkilerin gelişmesi ve yönetimin daha seküler araçlara yönelmesi, din merkezli devlet yapısının yerini giderek ekonomik güç ve bürokratik modernleşmeye dayanan bir modele bırakmaya başladı.

1960'lardan 1980'lere uzanan dönemde ülke, bir yandan modernleşme hamleleri, diğer yandan muhafazakâr tepkilerin belirlediği çift yönlü bir gelişme yaşadı. Kral Faysal döneminde eğitim, kalkınma ve dış politika alanlarında önemli açılımlar yapılırken, 1979'da yaşanan Mekke Baskını ve aynı yıl gerçekleşen İran Devrimi, Suudi yönetimini dinî kontrolü yeniden sıkılaştırmaya itti. Bu dönemde sosyal yaşam daha muhafazakâr bir çerçeveye çekildi; ancak bu dönüşüm köklü bir dinî hareketten ziyade siyasal otoritenin güvenlik kaygılarıyla aldığı bir önlem niteliğindeydi.

1990'lardan itibaren petrol gelirlerinin büyümesi, küresel siyasetin yön değiştirmesi ve radikalizmle mücadele gerekliliği, Suudi Arabistan'ı daha dengeli ve uluslararası sisteme uyumlu bir din-devlet ilişkisine yöneltti. Körfez Savaşı sonrası ABD askerlerinin ülkede bulunması ve 11 Eylül sonrası

küresel baskılar, ülkenin hem dış hem iç politikasında daha kontrollü ve ılımlı bir çizgi izlenmesini teşvik etti. Böylece dinin kamusal hayattaki ağırlığı yavaşça azalırken, ekonomik çeşitlendirme ve uluslararası imaj gibi faktörler öne çıkmaya başladı.

Asıl büyük dönüşüm ise 2015 sonrasında Veliaht Prens Muhammed bin Selman'ın liderliğinde gerçekleşti. Vision 2030 programıyla ekonomik bağımlılığın azaltılması, genç nüfusun taleplerinin karşılanması ve ülkenin küresel yatırımlara açılması hedeflendi. Bu hedefler, dinî yapıların günlük hayattaki etkisinin azaltılmasını da beraberinde getirdi. Din polisinin yetkilerinin sınırlandırılması, kadınların toplumsal hayata daha geniş katılımı, eğlence sektörünün açılması ve ulemanın siyasi karar süreçlerindeki etkisinin gerilemesi, Suudi Arabistan'ın kuruluş dönemindeki din merkezli modelden belirgin biçimde uzaklaştığını gösteren gelişmelerdi. Bu değişim, devletin dinle olan ilişkisinin zayıflaması değil, dinin siyasi belirleyici olmaktan çıkarılarak kültürel bir unsur olarak yeniden konumlandırılması anlamına geliyordu.

Bugün Suudi Arabistan, kuruluşunda olduğu gibi dinî meşruiyet üzerine kurulu bir devlet olmaktan ziyade, ekonomik güç, uluslararası rekabet, modernleşme ve bölgesel jeopolitik çıkarlar temelinde kendini tanımlayan bir yapıya sahiptir. Dinin kamusal hayattaki rolü tamamen kaybolmamış olsa da, Suudi devletinin artık kuruluş dönemindeki gibi din merkezli bir siyasi modelle hareket etmediği açıktır; bugün ülkeyi şekillendiren temel faktör, dinî kimlikten çok modernleşme ve ekonomi odaklı devlet stratejisidir.

Yapay Zeka Rekabetinde Yeni Dönem Gemini 3.0

Burak Eryılmaz

✦
Gemini

Teknoloji denince akla gelen ilk isimlerden biri şüphesiz Google'dır. Ancak konu yapay zeka olduğunda, sahneyi uzun süredir OpenAI'nin geliştirdiği ChatGPT domine ediyor. Peki Google veya Microsoft'un geliştirdiği yapay zeka yok mu? Var elbette; ancak bu modeller, genel kullanıcı kitlesiyle güçlü bir bağ kurmakta zorlandı. Bunun birçok nedeni olsa da en kritik etkenin performans olduğunu söylemek yanlış olmaz. Ama işler değişmeye başlıyor. Bu yazımızda Google'ın yapay zekası Gemini'den bahsedeceğiz.

Yapay zeka alanındaki rekabet hızlandığında, gözler doğal olarak teknoloji devlerinden biri olan Google'a çevrildi. Google, bu yarışta geri kalmamak ve liderliği ele almak için şirket tarihindeki en büyük stratejik değişikliklerden birini yaptı. Londra merkezli DeepMind ekibi ile Silikon Vadisi'ndeki Google Brain ekibi birleşti. İşte Gemini, bu iki güçlü ekibin ortak çalışmasıyla ortaya çıktı.

Gemini'yi piyasadaki diğer yapay zeka modellerinden ayıran en önemli teknik özellik, "doğuştan çok modlu" (native multimodal) olmasıdır. Genellikle yapay zeka modelleri önce metin okumayı öğrenir, görme ve duyma yetenekleri sonradan eklenir. Gemini ise başlangıçtan itibaren metin, görüntü, ses ve videoyu aynı anda işleyerek eğitildi. Bu sayede, bir videodaki hareketi veya ses tonundaki değişimi, tıpkı bir metni anladığı kadar rahat ve doğal bir şekilde anlayabiliyor.

Gemini 3.0, yalnızca çok modlu bir yapay zeka modeli değil; aynı zamanda gelişmiş teknik yetenekleriyle de dikkat çekiyor.

- **Doğuştan Çok Modlu Mimari:** Metin, görsel, ses, video ve kodu aynı anda işleyebilen birleşik bir yapı.

- **Gelişmiş Akıl Yürütme:** Karmaşık problemleri çok adımlı mantıkla çözebilme ve bağlamsal çıkarım yapabilme.

- **Agentic Reasoning:** Görevleri planlayıp kendi başına yürütebilme (örneğin, bir e-posta yazmak, dosya özetlemek, içerik üretmek).

- **Vibe Coding:** Kod üretiminde sadece doğru çıktıyı değil, bağlama uygun stil ve niyeti de anlayarak kod yazabilme.

- **Uzun Bağlam Yönetimi:** Yüzlerce sayfalık metinleri, saatler süren videoları veya büyük kod dosyalarını tek seferde analiz edebilme.

- **Google Ekosistemiyle Derin Entegrasyon:** Gmail, Docs, Drive gibi hizmetlerle doğal uyum içinde çalışarak üretkenliği artırma.

Gemini'nin gelişmiş hafıza sistemi, kullanıcı tercihlerini hatırlayarak daha kişiselleştirilmiş yanıtlar sunmasını sağlar. Bu özellik ChatGPT gibi rakiplerde de bulunuyor; ancak Gemini'nin farkı, Google ekosistemiyle derin entegrasyonudur. Gmail, Google Dokümanlar ve Drive ile bağlantı kurabilmesi, onu yalnızca sohbet eden bir bot olmaktan çıkarıp, günlük işlerinizi kolaylaştıran bir dijital asistana dönüştürüyor.

Gemini, yüzlerce sayfalık bir kitap, saatler süren bir video ya da uzun bir kod dosyası gibi büyük içerikleri tek seferde işleyebilir; bu sayede kullanıcılar, ihtiyaç duydukları bilgileri hızlı ve bağlamsal olarak elde edebilir.

Kısacası, Gemini 3.0 ile birlikte Google yalnızca yapay zeka sahnesinde "ben de varım" demekle kalmıyor; aynı zamanda çok modlu mimarisi, gelişmiş akıl yürütme becerileri ve görevleri otonom şekilde yürütebilme kapasitesiyle rekabetin ön saflarında yer alıyor.

GÖNLE DÜŞENLER

İbrahim Gadbán



Elinizdeki bu eser; yaptığımız okumalar esnasında gönlümüze düşen, zihnimizde iz bırakan, nükteli, dikkat çekici ve faydalı bulduğumuz bilgilerin kaydedilip yazıya geçirilmesiyle vücut bulmuş bir eserdir.

Siz değerli okuyucularımızın kalplerine derinlik katacağına, zihinlerinde yeni ufuklar açacağına ve en önemlisi maneviyatlarını ciddi anlamda destekleyeceğine inandığımız için kitap haline getirerek sizinle de paylaşmayı uygun gördük.

Yazıların genelinin kısa ve öz oluşu sizi yanıltmasın; her bir yazı, üzerinde durup düşünmeyi ve derin bir şekilde tefekkür etmeyi gerektirecek niteliktedir. Bu sebeple kitabı bir solukta bitirmenizi değil, her gün birkaç başlığını okuyarak içselleştirmenizi tavsiye ederiz. Böylelikle öğrendikleriniz kalbinizde daha sağlam yer edecektir.

Rabbimizden niyazımız odur ki; bu çalışmayı kendi rızasına hâs ve hâlis kılsın, hem bize hem de siz değerli okuyucu kardeşlerimize faydalı eylesin. Allahumme âmîn

Gönle Düşenler

